

EXHORTACIÓ APOSTÒLICA
GAUDETE ET EXSULTATE
DEL SANT PARE
FRANCESC

SOBRE LA CRIDA A LA SANTEDAT
EN EL MÓN ACTUAL

1. «Alegreu-vos-en i celebren-ho» (*Mt 5,12*), diu Jesús als qui són perseguits o humiliats per causa seva. El Senyor ho demana tot, i ofereix la vida veritable, la felicitat per a la qual hem estat creats. Ell ens vol sants i no espera que ens conformem amb una existència mediocre, aigualida, líquida. En realitat, des de les primeres pàgines de la Bíblia hi és present la crida a la santedat de maneres diverses. Així ho proposava el Senyor a Abraham: «Viu seguint els meus camins i sigues perfecte» (*Gn 17,1*).

2. No s'ha d'esperar aquí un tractat sobre la santedat, amb moltes definicions i distincions que podrien enriquir aquest tema tan important, o amb anàlisis que es podrien fer arran dels mitjans de santificació. El meu humil objectiu es fer ressonar un cop més la crida a la santedat, procurant encarnar-lo en el context actual, amb els seus riscs, reptes i oportunitats. Perquè a cadascun de nosaltres el Senyor ens escollí: «perquè fóssim sants, irrepressibles als seus ulls per amor» (*Ef 1,4*).

CAPÍTOL PRIMER
LA CRIDA A LA SANTEDAT

Els sants que ens encoratgen i acompanyen

3. En la carta als Hebreus s'esmenten diferents testimonis que ens animen a «córrer sense defallir en la prova que ens és proposada» (*12,1*). Allí es parla d'Abraham, de Sara, de Moisès, de Gedeó i d'uns quants més (cf. *11,1-12,3*) i sobretot se'ns invita a reconèixer que tenim «núvol tan gran de testimonis» (*12,1*) que ens encoratgen a no aturar-nos en el camí, i ens estimulen a seguir caminant cap a la meta. I entre ells pot ser-hi la nostra pròpia mare, una àvia o altres persones properes (cf. *2 Tm 1,5*). Potser la seva vida no va ser sempre perfecta, però tot i enmig de les imperfeccions i caigudes varen anar endavant i agradaren el Senyor.

4. Els sants que ja han arribat a la presència de Déu mantenen amb nosaltres lligams d'amor i comunió. En dóna testimoni el llibre de l'Apocalipsi quan parla dels màrtirs que intercedeixen: «vaig veure sota l'altar les ànimes dels qui havien estat immolats per causa de la paraula de Déu i del testimoni que n'havien donat. I cridaven amb veu forta: Senyor, sant i veraç, quant de temps trigaràs a fer justícia?» (*6,9-10*). Podem dir «que estem envoltats, guiats i conduïts pels amics de Déu. (...) No he de portar jo sol el que, en realitat, mai podria suportar jo sol. La multitud dels sants de Déu em protegeix, em sosté i em condueix»¹.

5. En els processos de beatificació i canonització es prenen en compte els signes de heroïcitat en l'exercici de les virtuts, el lliurament de la vida en el martiri i també els casos en què s'hagi verificat un oferiment de la pròpia vida pels altres, sostingut fins a la mort.

¹ Benet XVI, *Homilia en l'Inici del Pontificat* (24 abril 2005): AAS 97 (2005), 708.

Aquesta ofrena expressa una imitació exemplar de Crist, i és digna de l'admiració dels fidels². Recordem, per exemple, la beata Maria Gabriela Sagheddu, que oferí la seva vida per la unió dels cristians.

Els sants de la porta del costat

6. No pensem només en els ja beatificats o canonitzats. L'Esperit Sant vessa santedat per tot arreu, en el poble sant i fidel de Déu, perquè «ha volgut santificar i salvar els homes no separadament, sense cap connexió els uns amb els altres, sinó que els ha constituït en un poble que el reconegué de veritat i el servís santament»³. El Senyor, en la història de la salvació, ha salvat un poble. No existeix identitat plena sense pertinença a un poble. Per això ningú no se salva sol, com un individu aïllat, sinó que Déu ens atreu prenent en compte el complex entrellat de relacions interpersonals que s'estableixen en la comunitat humana: Déu volgué entrar en una dinàmica popular, en la dinàmica d'un poble.

7. M'agrada veure la santedat en el poble de Déu pacient: en els pares que crien amb tant d'amor els fills, en aquests homes i dones que treballen per portar el pa a casa, en els malalts, en les religioses ancianes que continuen amb un somriure. En aquesta constància per anar endavant dia a dia, veig la santedat de l'Església militant. Aquesta és moltes vegades la santedat «de la porta del costat», d'aquells que viuen a prop de nosaltres i reflecteixen la presència de Déu, o, per usar una altra expressió, de «la classe mitjana de la santedat»⁴.

8. Deixem-nos estimular pels signes de santedat que el Senyor ens presenta en els membres més humils d'aquest poble que «participa també del do profètic del Crist, difonent el seu testimoniatge vivent per mitjà, sobretot, d'una vida de fe i d'amor»⁵. Pensem, com ens suggereix santa Teresa Benedicta de la Creu, que amb molts d'ells es basteix la veritable història: «En la nit més fosca sorgeixen els profetes i sants més grans. Tanmateix, el corrent vivificant de la vida mística roman invisible. Segurament, els esdeveniments decisius de la història del món foren essencialment influïts per ànimes de les quals els llibres d'història no en diuen res. I quines siguin aquestes ànimes a les quals hem d'agrair els esdeveniments decisius de la nostra vida personal, ho sabrem en aquell dia en que tot allò què és amagat serà revelat»⁶.

9. La santedat és el rostre més bell de l'Església. Però també fora de l'Església Catòlica i en àmbits molt diferents, l'Esperit suscita «signes de la seva presència, que ajuden els mateixos deixebles de Crist»⁷. D'una altra banda, sant Joan Pau II ens recordà que «el testimoni ofert a Crist fins el vessament de sang s'ha fet patrimoni comú de catòlics, ortodoxos, anglicans i protestants»⁸. En la bonica commemoració ecumènica que ell volgué celebrar al Coliseu, durant el Jubileu de l'any 2000, sostingué que els màrtirs són «una herència que parla amb una veu més forta que la dels factors de divisió»⁹.

El Senyor crida

2 En qualsevol cas suposa fama de santedat i un exercici, almenys en grau ordinari, de les virtuts cristianes: cf. Carta ap. *Motu proprio Maiorem hac dilectionem* (11 juliol 2017), art. 2c: *L'Osservatore Romano*, 12 luglio 2017, p. 8.

3 Conc. Ecum. Vat. II, Const. Dogm. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 9.

4 Cf. Joseph Malègue, *Pierres noires. Les classes moyennes du Salut*, París 1958.

5 Conc. Ecum. Vat. II, Const. Dogm. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 12.

6 *Vida escondida y epifanía*, en *Obras Completas V*, Burgos 2007, 637.

7 S. Joan Pau II, Carta ap. *Novo millennio ineunte* (6 gener 2001), 56: AAS 93 (2001), 307.

8 Carta ap. *Tertio millennio adveniente* (10 novembre 1994), 37: AAS 87 (1995), 29.

9 *Homília en la Commemoració ecumènica dels testimonis de la fe del s. XX* (7 maig 2000), 5: AAS 92 (2000), 680-681.

10. Tot això és important. Tanmateix, el que voldria recordar amb aquesta Exhortació és sobretot la crida a la santedat que ens fa el Senyor a cadascú de nosaltres, aquesta crida que et dirigeix també a tu: «Sigueu sants, perquè jo sóc sant» (*Lv* 11,45; cf. *1P* 1,16). El Concili Vaticà II ho va remarcar amb força: «tots els cristians, de qualsevol estat i condició, són cridats pel Senyor, cadascun en el propi camí, a aquella perfecció de santedat amb què el mateix Pare és perfecte»¹⁰.

11. «Cadascú pel seu camí», diu el Concili. Aleshores, no es tracta de desanimar-se quan un contempla models de santedat que li semblen inassolibles. Hi ha testimonis que són útils per a estimular-nos i motivar-nos, però no pas perquè els copiem, perquè això podria allunyar-nos del camí únic i diferent que el Senyor té per a nosaltres. El que interessa és que cada creient discerneixi el seu propi camí i tregui a la llum el millor de si mateix, allò tan personal que Déu ha posat en ell (cf. *1 Co* 12, 7), i no que es desgasti intentant imitar quelcom que no ha estat pensat per a ell. Tots som cridats a ser testimonis, però «existeixen moltes formes existencials de testimoniatge»¹¹. De fet, quan el gran místic sant Joan de la Creu escrivia el seu Càntic *espiritual*, preferia evitar normes fixes per a tots i explicava que els seus versos estaven escrits per a que cadascú els aprofiti «segons la seva manera»¹². Perquè la vida divina es comunica «a uns d'una manera i a d'altres d'una altra»¹³.

12. Dins de les variades formes, vull destacar que el «geni femení» també es manifesta en estils femenins de santedat, indispensables per a reflectir la santedat de Déu en aquest món. Precisament, també en èpoques en que les dones foren més relegades, l'Esperit Sant va suscitar santes encisadores que provocaren nous dinamismes espirituals i importants reformes en l'Església. Podem esmentar santa Hildegarda de Bingen, santa Brígida, santa Catalina de Siena, santa Teresa d'Àvila o santa Teresa de Lisieux. Però m'interessa recordar tantes dones desconegudes i oblidades, que cada una a la seva manera, han sostingut i transformat famílies i comunitats amb la potència del seu testimoniatge.

13. Això hauria d'encoratjar i entusiasmar a cada un per a donar-ho tot, per créixer cap aquest projecte únic i irrepetible que Déu ha volgut per a ell des de tota l'eternitat: «Abans de formar-te en les entranyes de la mare, jo et coneixia; abans que sortissis del seu ventre et vaig consagrar» (*Jr* 1,5).

També per a tu

14. Per a ser sants no cal ser bisbes, sacerdots, religiosos o religioses. Moltes vegades tenim la temptació de pensar que la santedat està reservada només als qui tenen la possibilitat de prendre distància de les ocupacions ordinàries, per a dedicar molt de temps a la pregària. No és així. Tots estem cridats a ser sants vivint amb amor i oferint el propi testimoniatge en les ocupacions de cada dia, allí on cada un es troba. Ets consagrada o consagrat? Sigues sant vivint amb alegria la teva entrega. Estàs casat? Sigues sant estimant i vetllant el teu marit o la teva esposa, com Crist ho va fer amb l'Església. Ets un treballador? Sigues sant realitzant amb honradesa i competència la teva feina al servei dels germans. Ets pare, àvia o avi? Sigues sant ensenyant amb paciència els nens a seguir Jesús. Tens autoritat? Sigues sant lluitant per al bé comú i renunciant als teus interessos personals¹⁴.

15. Deixa que la gràcia del Baptisme fructifiqui en un camí de santedat. Deixa que tot estigui obert a Déu i per això opta per ell, escull a Déu una i una altra vegada. No et descoratgis, perquè tens la força de l'Esperit Sant per tal que sigui possible, i la santedat,

10 Const. Dogm. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 11.

11 Hans U. von Balthasar, "Teología y santidad", en *Communio* 6 (1987), 489.

12 «Según su modo»; *Cántico Espiritual B*, Prólogo, 2.

13 *Ibíd.*, XIV-XV, 2

14 Cf. Catequesi a l'Audiència general del 19 novembre 2014: *Insegnamenti* II, 2 (2014), 555.

en el fons, és el fruit de l'Esperit Sant en la teva vida (cf. *Ga* 5,22-23). Quan sentis la temptació d'enredar-te en la teva feblesa, aixeca els ulls al Crucificat i digues-li: «Senyor, jo sóc un pobret, però tu pots realitzar el miracle de fer-me una mica millor». A l'Església, santa i formada per pecadors, hi trobaràs tot el que et cal per créixer en santedat. El Senyor la ha omplert dels dons amb la Paraula, els sacraments, els santuaris, la vida de les comunitats, el testimoniatge dels seus sants, i una múltiple bellesa que ve de l'amor del Senyor, «com la núvia adornada amb joiells» (*Is* 61,10).

16. Aquesta santedat a la qual el Senyor et crida anirà creixent amb petits moviments. Per exemple: una senyora va al mercat a comprar, troba una veïna i comença a parlar i vénen les crítiques. Però aquesta dona diu en el seu interior: «No, no parlaré malament de ningú». Aquest és un pas en la santedat. Després, a casa, el seu fill li demana parlar de les seves fantasies, i tot i cansada s'asseu al seu costat i escolta amb paciència i afecte. Aquesta és una altra ofrena que santifica. Després viu un moment d'angoixa, però recorda l'amor de la Mare de Déu, pren el rosari i resa amb fe. Aquest és un altre camí de santedat. Després va pel carrer, troba un pobre i s'atura a conversar amb ell amb afecte. Aquest és un altre pas.

17. De vegades la vida presenta reptes més grans i a través d'ells el Senyor ens convida a noves conversions que permeten que la seva gràcia es manifesti millor en la nostra existència «per fer-nos participar en la seva santedat» (*He* 12,10). Altres vegades només es tracta de trobar una forma més perfecta de viure allò que ja fem: «Hi ha inspiracions que tendeixen només a una extraordinària perfecció dels exercicis ordinaris de la vida»¹⁵. Quan el Cardenal Francesc Xavier Nguyên van Thuân estava a la presó, renuncià a desgastar-se esperant el seu alliberament. La seva opció fou «viure el moment present curullant-lo d'amor»; i la manera concreta era: «Aprofito les ocasions que es presenten cada dia per a realitzar accions ordinàries de manera extraordinària»¹⁶.

18. Així, sota l'impuls de la gràcia divina, amb molts gestos anem bastint aquesta figura de la santedat que Déu volia, però no com éssers autosuficients sinó «com a bons administradors de la múltiple i variada gràcia de Déu» (*1P* 4,10). Bé que ens ensenyaren els Bisbes de Nova Zelanda que és possible estimar amb l'amor incondicional del Senyor, perquè el Ressuscitat comparteix la seva vida poderosa amb les nostres fràgils vides: «El seu amor no té límits i un cop donat mai se'n tornà enrere. Fou incondicional i romangué fidel. Estimar així no és fàcil perquè moltes vegades som molt febles. Però precisament per tractar d'estimar com Crist ens estimà, ell comparteix la seva vida ressuscitada amb nosaltres. D'aquesta manera, les nostres vides demostren el seu poder en acció, fins i tot enmig de la feblesa humana»¹⁷.

La teva missió en Crist

19. Per a un Cristià no és possible pensar en la pròpia missió a la terra sense concebre-la com un camí de santedat, perquè «Aquesta és la voluntat de Déu: que visqueu santament» (*1 Ts* 4,3). Cada sant és una missió; és un projecte del Pare per a reflectir i encarnar, en un moment determinat de la història, un aspecte de l'Evangelí.

20. Aquesta missió té el seu ple sentit en Crist i només s'entén des d'ell. En el fons la santedat és viure en unió amb els misteris de la seva vida. Consisteix en associar-se a la mort i resurrecció del Senyor d'una manera única i personal, en morir i ressuscitar constantment amb ell. Però també pot implicar reproduir en la pròpia existència diferents aspectes de la vida terrena de Jesús: la seva vida oculta, la seva vida comunitària, la seva proximitat als últims, la seva pobresa i altres manifestacions de la seva entrega per amor.

15 S. Francesc de Sales, *Tractat de l'amor de Déu*, Proa, 1997, Clàssics del cristianisme 69, 468.

16 *Cinco panes y dos peces: un gozoso testimonio de fe desde el sufrimiento en la cárcel*, México 1999, 21.

17 Conferència dels Bisbes catòlics de Nova Zelanda, *Healing love* (1 gener 1988).

La contemplació d'aquests misteris, com proposava sant Ignasi de Loiola, ens orienta a fer-los carn en les nostres opcions i actituds¹⁸. Perquè «tot en la vida de Jesús és signe del seu misteri»¹⁹, «tota la vida del Crist és Revelació del Pare»²⁰, «tota la vida del Crist és misteri de Redempció»²¹, «tota la vida del Crist és misteri de Recapitulació»²², i «Crist fa que tot el que ell va viure ho puguem viure nosaltres en ell i que ell ho visqui en nosaltres»²³.

21. El disseny del Pare és Crist, i nosaltres en ell. En darrer terme, és Crist estimant en nosaltres, perquè «la santedat no és res més que la caritat plenament viscuda»²⁴. Per tant, «la santedat es mesura per l'alçada que Crist assoleix en nosaltres, pel grau com, amb la força de l'Esperit Sant, modelem tota la nostra vida segons la seva»²⁵. Així, cada sant és un missatge que l'Esperit Sant pren de la riquesa de Jesucrist i regala al seu poble.

22. Per a reconèixer quina sigui la paraula que el Senyor vol dir a través d'un sant, no convé entretenir-se en els detalls, perquè també aquí hi poden haver errors i caigudes. No tot el que diu un sant és del tot fidel a l'Evangeli, no tot el que fa és autèntic o perfecte. El que s'ha de contemplar és el conjunt de la seva vida, el seu camí sencer de santificació, aquesta figura que reflecteix quelcom de Jesucrist i que resulta quan hom aconsegueix compondre el sentit de la totalitat de la seva persona²⁶.

23. Això és un toc d'atenció molt fort per a tots nosaltres. Tu també necessites concebre la totalitat de la teva vida com una missió. Intenta-ho escoltant Déu en la pregària i reconeixent els signes que ell et dona. Pregunta-li sempre a l'Esperit què espera Jesús de tu en cada moment de la teva existència i en cada opció que hakis de prendre, per discernir el lloc que això ocupa en la teva pròpia missió. I permet-li que forgi en tu aquest misteri personal que reflecteixi Jesucrist en el món d'avui.

24. Tan de bo puguis reconèixer quina és aquesta paraula, aquest missatge que Déu vol dir al món amb la teva vida. Deixa't transformar, deixa't renovar per l'Esperit, per tal que això sigui possible, i així la teva preciosa missió no es malmetrà. El Senyor la durà a terme també enmig dels teus errors i mals moments, sempre que no abandonis el camí de l'amor i estiguis obert a la seva acció sobrenatural que purifica i il·lumina.

L'activitat que santifica

25. Ja que no pots entendre Crist sense el regne que vingué a dur, la teva pròpia missió és inseparable de la construcció d'aquest regne: «Busqueu primer el Regne de Déu i fer el que ell vol» (Mt 6,33). La teva identificació amb Crist i els seus desitjos, implica l'afany per construir, amb ell, aquest regne d'amor, justícia i pau per a tots. Crist mateix vol viure'l amb tu, en tots els teus esforços o renúncies que exigeixi, i també en les alegries i en la fecunditat que t'ofereixi. Per tant, no et santificaràs sense lliurar-te en cos i ànima per donar el millor de tu en aquest afany.

26. No és sa estimar el silenci i defugir la trobada amb l'altre, desitjar el descans i rebutjar l'activitat, cercar la pregària i menysprear el servei. Tot pot ser acceptat i integrat com a part de la pròpia existència en aquest món, i incorporat al camí de santificació. Som cridats a viure la contemplació també enmig de l'acció i ens santifiquem en l'exercici responsable i generós de la pròpia missió.

18 Cf. *Exercicis espirituals*, 102-312.

19 *Catecisme de l'Església Catòlica*, 515.

20 *Ibíd.*, 516.

21 *Ibíd.*, 517.

22 *Ibíd.*, 518.

23 *Ibíd.*, 521.

24 Benet XVI, *Catequesi* (13 abril 2011): *Insegnamenti VII* (2011), 451.

25 *Ibíd.*

26 Cf. Hans U. von Balthasar, "Teología y santidad", en *Communio* 6 (1987), 486-493.

27. O és que potser l'Esperit Sant pot enviar-nos a complir una missió i alhora demanar-nos que en fugim d'ella, o que evitem entregar-nos totalment per a preservar la pau interior? Tanmateix, de vegades tenim la temptació de bandejar l'entrega pastoral o el compromís en el món a un lloc secundari, com si fossin «distraccions» en el camí de santificació i de la pau interior. S'oblida que «no és que la vida tingui una missió, sinó que és missió»²⁷.

28. Una tasca moguda per l'ansietat, l'orgull, la necessitat d'aparèixer i dominar, certament no serà santificadora. El repte és viure la pròpia entrega de tal manera que els esforços tinguin un sentit evangèlic i ens identifiquin més i més amb Jesucrist. D'aquí que sovint es parli per exemple, d'una espiritualitat del catequista, d'una espiritualitat del clergat diocesà, d'una espiritualitat del treball. Per la mateixa raó, a l'*Evangelii gaudium* vaig voler concloure amb una espiritualitat de la missió, a la *Laudato si'* amb una espiritualitat ecològica i a *Amoris laetitia* amb una espiritualitat de la vida familiar.

29. Això no implica menysprear els moments de quietud, soledat i silenci davant Déu. Al contrari. Perquè les constants novetats dels recursos tecnològics, l'atractiu dels viatges, les innombrables ofertes de consum, de vegades no deixen espais buits on ressoni la veu de Déu. Tot s'omple de paraules, de gaudis epidèrmics i de sorolls amb una velocitat creixent. Allà no regna l'alegria sinó la insatisfacció de qui no sap per a què viu. Com no reconèixer aleshores que cal aturar aquesta carrera frenètica per a recuperar un espai personal, a vegades dolorós però sempre fecund, on s'entaula un diàleg sincer amb Déu? En algun moment haurem de percebre de front la pròpia veritat, per a deixar-la envair pel Senyor, i no sempre s'aconsegueix això si un «no es veu al caire de l'abisme de la temptació més aclaparant, si no sent el vertigen del precipici del més desesperat abandonament, si no es troba absolutament sol, en el cim de la soledat més radical»²⁸. Així trobarem les grans motivacions que ens impulsen a viure a fons les tasques pròpies.

30. Els mateixos recursos d'esbarjo que envaeixen la vida actual ens duen també a absolutitzar el temps lliure, en el qual podem utilitzar sense límits aquests dispositius que ens brinden entreteniment o plaers efímers²⁹. Com a conseqüència, és la pròpia missió la que se'n ressent, és el compromís el que s'afebleix, és el servei generós i disponible el que comença a reduir-se. Això desnaturalitza l'experiència espiritual. Pot ser sa un fervor espiritual que convisqui amb una acèdia en l'acció evangelitzadora o en el servei als altres?

31. Ens cal un esperit de santedat que impregni tant la soledat com el servei, tant la intimitat com la tasca evangelitzadora, de manera que cada instant sigui expressió d'amor entregat sota la mirada del Senyor. D'aquesta manera, tots els moments seran graons en el nostre camí de santificació.

Més vius, més humans

32. No tinguis por a la santedat. No et traurà forces, vida o alegria. Ben al contrari, perquè arribaràs a ser allò que el Pare va pensar quan et va crear i seràs fidel al teu propi ésser. Dependre d'ell ens allibera dels esclavatges i ens porta a reconèixer la nostra pròpia dignitat. Això es reflecteix en santa Josefina Bakhita, que va ser «segrestada i venuda com esclava a la tendra edat de set anys, patí molt a mans d'amos cruels. Però va arribar a comprendre la pregona veritat de que Déu, i no l'home, és el veritable Senyor de tot ésser humà, de tota vida humana. Aquesta experiència es va transformar en una font de gran saviesa per aquesta humil filla d'Àfrica»³⁰.

27 Xavier Zubiri, *Naturaleza, historia, Dios*, Madrid 1999³, 427.

28 Carlo M. Martini, *Las confesiones de Pedro*, Estella 1994, 76.

29 Cal distingir aquesta distracció superficial, d'una sana cultura de l'oci, que ens obre a l'altre i a la realitat amb un esperit disponible i contemplatiu.

30 S. Joan Pau II, *Homilia en la Missa de canonització* (1 octubre 2000), 5: AAS 92 (2000), 852.

33. A mesura que es santifica, cada cristià es torna més fecund per al món. Els Bisbes d'Àfrica occidental ens han ensenyat: «Som cridats, en l'esperit de la nova evangelització, a ser evangelitzats i a evangelitzar mitjançant l'empoderament de tots els batejats per tal que assumiu els vostres rols com a sal de la terra i llum del món onsevulla que us trobeu»³¹.

34. No tinguis por d'apuntar més alt, de deixar-te estimar i alliberar per Déu. No tinguis por de deixar-te guiar per l'Esperit Sant. La santedat no et fa menys humà, perquè és la trobada de la teva feblesa amb la força de la gràcia. En el fons, com deia Léon Bloy, en la vida «existeix només una tristesa, la de no ser sants»³².

CAPÍTOL SEGON

DOS ENEMICS SUBTILS DE LA SANTEDAT

35. En aquest marc, vull cridar l'atenció arran de dues falsificacions de la santedat que podrien desviar-nos del camí: el gnosticisme i el pelagianisme. Són dues heretgies que sorgiren en els primers segles del cristianisme, però encara tenen una alarmant actualitat. Avui els cors de molts cristians, potser sense adonar-se'n, es deixen seduir per aquestes propostes enganyoses. En elles s'expressa l'immanentisme antropocèntric disfressat de veritat catòlica³³. Vegem aquestes dues formes de seguretat doctrinal o disciplinària que causen «un elitisme narcisista i autoritari, on en comptes d'evangelitzar el que es fa és analitzar i classificar els altres, i en comptes de facilitar l'accés a la gràcia es gasten les energies a controlar. En els dos casos, ni Jesucrist ni els altres interessin veritablement»³⁴.

El gnosticisme actual

36. El gnosticisme suposa «una fe tancada en el subjectivisme, on només interessa una determinada experiència o una sèrie de raonaments i de coneixements que suposadament reconforten i il·luminen, però en definitiva el subjecte queda tancat en la immanència de la seva pròpia raó o dels seus sentiments»³⁵.

Una ment sense Déu i sense carn

37. Gràcies a Déu, al llarg de la història de l'Església restà molt clar que allò que mesura la perfecció de les persones és el seu grau de caritat, no la quantitat de dades i coneixements que acumulen. Els «gnòstics» tenen una confusió en aquest punt, i jutgen els altres segons las capacitat que tinguin de comprendre la profunditat de determinades doctrines. Imaginen una ment sense encarnació, incapaç de tocar la carn sofrent de Crist en els altres, encotillada en una enciclopèdia d'abstraccions. En desencarnar el misteri finalment prefereixen «un Déu sense Crist, un Crist sense Església, una Església sense poble»³⁶.

31 Conferència Episcopal Regional d'Àfrica Occidental, *Missatge pastoral a la conclusió de la II Assemblea Plenària* (29 febrer 2016), 2.

32 *La dona pobre* (1897), II, 27.

33 Cf. Congregació per a la Doctrina de la Fe, Carta "[Placuit Deo](#)" sobre alguns aspectes de la salvació cristiana (22 febrer 2018), 4: «Tant l'individualisme neo-pelagià com el menyspreu neo-gnòstic del cos deformen la confessió de la fe en Crist, el Salvador únic i universal». En aquest document es troben les bases doctrinals per a la comprensió de la salvació cristiana en relació amb les derives neo-gnòstiques i neo-pelagianes actuals.

34 Ex. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), 94: AAS 105 (2013), 1060.

35 *Ibid.*: AAS 105 (2013), 1059.

36 *Homília en la Missa de la Casa Santa Marta* (11 novembre 2016): *L'Osservatore Romano* (12 novembre 2016), p. 8.

38. En definitiva es tracta d'una superficialitat vanitosa: molt de moviment en la superfície de la ment, però no es mou ni es commou el pensament de fons. Tanmateix, aconsegueix captivar alguns amb una fascinació enganyosa, perquè l'equilibri gnòstic és formal i suposadament asèptic, i pot assumir l'aspecte d'una certa harmonia o d'un ordre que ho abasta tot.

39. Però estiguem amatents. No em refereixo als enemics de la fe cristiana. Això pot passar a l'interior de l'Església, tant en els laics de les parròquies com en els qui ensenyen filosofia o teologia en centres de formació. Perquè també és propi dels gnòstics creure que amb les seves explicacions ells poden fer perfectament comprensible tota la fe i tot l'evangeli. Absolutitzen les pròpies teories i obliguen els altres a sotmetre's als raonaments que ells fan servir. Una cosa és el sa i humil ús de la raó per a reflexionar sobre l'ensenyament teològic i moral de l'Evangelí; i una altra pretendre reduir l'ensenyament de Jesús a una lògica freda i dura que cerca de dominar-ho tot³⁷.

Una doctrina sense misteri

40. El gnosticisme és una de les pitjors ideologies, ja que, alhora que exalta indegudament el coneixement o una determinada experiència, considera que la seva pròpia visió de la realitat és la perfecció. Així, potser sense adornar-se'n, aquesta ideologia s'alimenta a si mateixa i s'encaça encara més. A vegades es torna especialment enganyosa quan es disfressa d'una espiritualitat desencarnada. Perquè el gnosticisme «per la seva pròpia naturalesa vol domesticar el misteri»³⁸, tant el misteri de Déu i de la seva gràcia, com el misteri de la vida dels altres.

41. Quan algú té respostes a totes les preguntes, demostra que no està en un camí sa i és possible que sigui un fals profeta, que usa la religió en benefici propi, al servei de les seves elucubracions psicològiques i mentals. Déu ens supera infinitament, sempre és una sorpresa i no som nosaltres els qui decidim en quina circumstància històrica trobar-lo, ja que no depèn de nosaltres determinar el temps i el lloc de la trobada. Qui ho vol tenir tot ben clar i segur té la pretensió de dominar la transcendència de Déu.

42. Tampoc es pot pretendre definir on no està Déu, perquè ell està misteriosament en la vida de tota persona, està en la vida de cadascú com ell vol, i no podem negar-lo amb les nostres suposades certeses. Tot i que l'existència d'algú hagi estat un desastre, tot i que el veiem destruït pels vicis o les addiccions, Déu hi és a la seva vida. Si ens deixem guiar per l'Esperit més que pels nostres raonaments, podem i devem cercar el Senyor en tota vida humana. Això és part del misteri que les mentalitats gnòstiques acaben rebutjant, perquè no ho poden controlar.

Els límits de la raó

43. Nosaltres arribem a comprendre molt pobrament la veritat que rebem del Senyor. I amb més gran dificultat encara reeixim a expressar-la. Per això no podem pretendre que la nostra manera d'entendre-la ens autoritzi a exercir una supervisió estricta de la vida dels altres. Vull recordar que a l'Església conviuen lícitament diferents maneres d'interpretar molts aspectes de la doctrina i de la vida cristiana que, en la seva varietat, «ajuden a explicitar millor el riquíssim tresor de la Paraula». És veritat que «Als qui somien en una

³⁷ Tal com ensenya S. Bonaventura: «Cal que es deixen totes les operacions intel·lectuals, i que el vèrtex de l'afecte es traslladi tot a Déu i tot es transformi en Déu. [...] I així, no podent res la naturalesa i poc la indústria, s'ha de donar poc a la inquisició i molt a la unció; poc a la llengua i moltíssim a l'alegria interior; poc a la paraula i als escrits, i tot al do de Déu, que és l'Esperit Sant; poc o res a la criatura, tot a l'essència creadora, és a dir, al Pare, i al Fill i a l'Esperit Sant» (*Itinerari de la ment a Déu*, VII, 4-5).

³⁸ *Carta al Gran Cancellier de la Pontifícia Universitat Catòlica Argentina en el centenari de la Facultat de Teologia* (3 març 2015): *L'Osservatore Romano* 10 març 2015), p. 6.

doctrina monolítica defensada per tots sense matisos, això pot semblar una imperfecta dispersió. Però la realitat és que aquesta varietat ajuda a fer que es manifestin i es desenvolupin millor els diversos aspectes de la inesgotable riquesa de l'Evangelí»³⁹. Precisament, alguns corrents gnòstics menystingueren la senzillesa tan concreta de l'Evangelí i varen intentar reemplaçar el Déu trinitari i encarnat per una Unitat superior on desapareixia la rica multiplicitat de la nostra història.

44. En realitat, la doctrina, o millor, la nostra comprensió i expressió d'ella, «no és un sistema tancat, privat de dinàmiques capaces de generar interrogants, dubtes, qüestions», i «les preguntes del nostre poble, les seves angoixes, les seves baralles, els seus somnis, les seves lluites, i preocupacions, posseeixen valor hermenèutic que no podem ignorar si volem prendre seriosament el principi d'encarnació. Les seves preguntes ens ajuden a preguntar-nos, els seus qüestionaments ens qüestionen»⁴⁰.

45. Sovint es produeix una perillosa confusió: pensar que com que ja sabem quelcom o podem explicar-ho amb una lògica determinada, ja som sants, perfectes, millors que la «massa ignorant». A tots els qui en l'Església tenen la possibilitat d'una formació més alta, sant Joan Pau II els avisava de la temptació de desenvolupar «un cert sentiment de superioritat envers els altres fidels»⁴¹. Però en realitat, això que ens pensem saber hauria de ser sempre una motivació per a respondre millor a l'amor de Déu, perquè «s'aprèn per a viure: teologia i santedat són un binomi inseparable»⁴².

46. Quan sant Francesc d'Assís veia que alguns dels seus deixebles ensenyaven la doctrina, volgué evitar la temptació del gnosticisme. Aleshores escrigué això a sant Antoni de Pàdua: «M'agrada que ensenyis sagrada teologia als germans sempre que en l'estudi de la mateixa, no apaguis l'esperit d'oració i devoció»⁴³. Ell reconeixia la temptació de convertir l'experiència cristiana en un conjunt d'elucubracions mentals que acaben allunyant-nos de la frescor de l'Evangelí. Sant Bonaventura, d'una altra banda, advertia que la veritable saviesa cristiana no s'ha de desconnectar de la misericòrdia envers el proïsme: «La més gran saviesa que pot existir consisteix a difondre fructuosament allò que un pot donar, que li ha estat regalat precisament perquè ho dispensi. [...] Per això, com que la misericòrdia és amiga de la saviesa, l'avarícia és la seva enemiga»⁴⁴. «Hi ha una activitat que en unir-se a la contemplació no la dificulta, sinó que la facilita, com les obres de misericòrdia i pietat»⁴⁵.

El pelagianisme actual

47. El gnosticisme propicià una altra vella heretgia, que també avui és present. Amb el pas del temps, molts començaren a reconèixer que no és el coneixement el que ens fa millors o sants, sinó la vida que duem. El problema és que això degenerà subtilment, de manera que el mateix error dels gnòstics simplement es transformà, però no fou superat.

48. Perquè el poder que els gnòstics assignaven a la intel·ligència, alguns començaren a atribuir-lo a la voluntat humana, a l'esforç personal. Així aparegueren els pelagians i els semipelagians. Ja no era la intel·ligència el que ocupava el lloc del misteri i de la gràcia, sinó la voluntat. S'oblidava que «tot depèn no del voler o dels esforços humans, sinó de la misericòrdia de Déu» (*Rm* 9,16) i que «ell ens estimà primer» (*1 Jn* 4,19).

39 Ex. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), 40: AAS 105 (2013), 1037.

40 *Videomissatge al Congrés internacional de Teologia de la Pontifícia Universitat Catòlica Argentina* (1-3 setembre 2015): AAS 107 (2015), 980.

41 Ex. ap. *Postsin. Vita consecrata* (25 març 1996), 38: AAS 88 (1996), 412.

42 *Carta al Gran Canceller de la Pontifícia Universitat Catòlica Argentina en el centenari de la Facultat de Teologia* (3 març 2015): *L'Osservatore Romano* (10 març 2015), p. 6.

43 Carta a Fra Antoni, 2: *FF* 251.

44 *Els set dons de l'Esperit Sant*, 9, 15.

45 Id., *In IV Sent.*, 37, 1, 3, ad 6.

Una voluntat sense humilitat

49. Els qui responen a aquesta mentalitat pelagiana o semipelagiana, tot i que parlin de la gràcia de Déu amb discursos endolcits «en el fons només confien en les seves pròpies forces i se senten superiors a d'altres perquè compleixen determinades normes o són indestructiblement fidels a cert estil catòlic»⁴⁶. Quan alguns d'ells es dirigeixen als febles dient que tot es pot amb la gràcia de Déu, en el fons acostumen a transmetre la idea que tot es pot amb la voluntat humana, com si fos quelcom pur o perfecte, omnipotent, on s'hi afegeix la gràcia. Es vol ignorar que «no tots ho poden tot»⁴⁷, i que en aquesta vida les fragilitats humanes no són guarides completament i definitiva per la gràcia⁴⁸. En qualsevol cas, com ensenyava sant Agustí, Déu et convida a fer tot el que puguis i a demanar allò que no puguis⁴⁹; o bé a dir-li al Senyor: «*Dóna'm el que em demanes i demana'm el que vulguis*»⁵⁰.

50. En el fons, la manca d'un reconeixement sincer, dolgut i orant dels nostres límits és el que no deixa a la gràcia actuar millor en nosaltres, ja que no li deixa espai per a provocar aquest bé possible que s'integra en un camí sincer i real de creixement⁵¹. La gràcia, precisament perquè suposa la nostra naturalesa, no ens fa superhomes de cop. Pretendre-ho seria confiar massa en nosaltres mateixos. En aquest cas, darrere l'ortodòxia, les nostres actituds poden no correspondre allò que afirmem sobre la necessitat de la gràcia, i en els fets acabem per confiar poc en ella. Perquè si no advertim la nostra realitat concreta i limitada, tampoc podem veure les passes reals i possibles que el Senyor ens demana en cada moment, després d'haver-nos capacitat i captivat amb el seu do. La gràcia actua històricament i, d'ordinari, ens pren i ens transforma d'una manera progressiva⁵². Per això, si rebutgem aquesta manera històrica i progressiva, de fet podem arribar a negar-la i bloquejar-la, tot i que l'exaltem amb les nostres paraules.

51. Quan Déu es dirigeix a Abraham li diu: «Jo sóc Déu totpoderós, camina en la meua presència i sigues perfecte» (*Gn 17,1*). Per a poder ser perfectes, com a ell li agrada, cal viure humilment en la seva presència, envoltats en la seva glòria; ens fa falta caminar units a ell reconeixent el seu amor constant en les nostres vides. S'ha de perdre la por a aquesta presència que només ens pot fer bé. És el Pare que ens donà la vida i ens estima tant. Un cop ho acceptem i deixem de pensar la nostra existència sense ell, desapareix l'angoixa de la soledat (cf. *Sl 139,7*). I si ja no posem distàncies amb Déu i vivim en la seva presència, podrem permetre-li que examini el nostre cor per veure si va pel camí correcte (cf. *Sl 139,23-24*). Així coneixerem la voluntat agradable i perfecta del Senyor (cf. *Rm 12,1-2*) i deixarem que ell ens afaïçoni com un terrisser (cf. *Is 29,16*). Hem dit tantes vegades que Déu habita en nosaltres, però és millor dir que nosaltres habitem en ell, que ell en permet viure en la seva llum i en el seu amor. Ell és el nostre temple: el que cerco és habitar en la casa del Senyor tots el dies de la meua vida (cf. *Sl 27,4*). «Val més un dia en els teus atris que mil a casa meua» (*Sl 84,11*). En ell som santificats.

Un ensenyament de l'Església sovint oblidat

52. L'Església ensenyà moltes vegades que no som justificats per les nostres obres o pels nostres esforços, sinó per la gràcia del Senyor que pren la iniciativa. Els Pares de l'Església,

46 Ex. ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), 94: AAS 105 (2013), 1059.

47 Cf. S. Buenaventura, *Les sis ales del Serafí* 3, 8: «Non omnes omnia possunt». Es pot entendre en la línia del *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1735.

48 St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae* I-II, q. 109, a.9, ad 1: «La gràcia comporta una certa imperfecció, en quant no guareix perfectament l'home»

49 Cf. *La naturalesa i la gràcia*, XLIII, 50: *PL* 44, 271.

50 *Confessions* X, 29, 40: *PL* 32, 796.

51 Cf. Ex. ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), 44: AAS 105 (2013), 1038.

52 La fe cristiana entén que la gràcia com prevenient, concomitant i subseqüent a les nostres accions (cf. Conc. Ecum. de Trento, Ses. VI, Decr. *de iustificatione*, sobre la justificació, cap. 5: *DH*, 1525).

fins i tot abans de sant Agustí, expressaven amb claredat aquesta convicció primària. Sant Joan Crisòstom deia que Déu vessa en nosaltres la font mateixa de tots els dons abans que haguem entrat en el combat⁵³. Sant Basili Magne remarcava que el fidel es gloria només de Déu, perquè «reconeix estar privat de la veritable justícia i que és justificat només mitjançant la fe en Crist»⁵⁴.

53. El II Sínode d'Orange ensenyà amb autoritat ferma que res humà pot exigir, merèixer o comprar el do de la gràcia divina, i que tot el que pugui cooperar amb ella és d'antuvi do de la mateixa gràcia: «Fins i tot el voler estar nets es fa en nosaltres per infusió i operació sobre nosaltres de l'Esperit Sant»⁵⁵. Més tard, tot i que el Concili de Trento destacà la importància de la nostra cooperació per al creixement espiritual, remarcà aquell ensenyament dogmàtic: «Es diu que són justificats gratuïtament, perquè res del que precedeix la justificació, sigui la fe, siguin les obres, mereix la gràcia mateixa de la justificació; perquè si ho és per la gràcia, no és per les obres; altrament la gràcia ja no seria gràcia (Rm 11,6)»⁵⁶.

54. El *Catecisme de l'Església Catòlica*, també ens recorda que el do de la gràcia «Ultrapassa les capacitats de la intel·ligència i les forces de la voluntat humana»⁵⁷, i que «En relació amb Déu, no hi ha lloc a parlar de dret en sentit estricte o de mèrit per part de l'home. Entre ell i nosaltres la desigualtat és infinita»⁵⁸. La seva amistat ens supera infinitament, no pot ser comprada per nosaltres amb les nostres obres i només pot ser un regal de la seva iniciativa d'amor. Això ens invita a viure amb una joiosa gratitud per aquest regal que mai mereixerem, ja que «després que hom ja posseeix la gràcia, no pot la gràcia rebuda caure sota el mèrit»⁵⁹. Els sants defugen posar la confiança en les seves accions: «Al capvespre de la vida em presentaré davant teu amb les mans buides, Senyor, perquè no et demano que portis els comptes de les meves obres. Totes les nostres justícies tenen taques davant dels teus ulls»⁶⁰.

55. Aquesta és una de les grans conviccions adquirides definitivament per l'Església, i està tant clarament expressada en la Paraula de Déu que queda fora de tota discussió. Així com el suprem manament de l'amor, aquesta veritat hauria de marcar el nostre estil de vida, perquè beu del cor de l'Evangeli i ens convoca no només a acceptar-la amb la ment, sinó a convertir-la en una joia encomanadissa. Però no podem celebrar amb gratitud el regal gratuït de l'amistat amb el Senyor si no reconeixem que també la nostra existència terrena i les nostres capacitats naturals són un regal. Ens cal «consentir joiosament que la nostra realitat sigui do, i acceptar fins i tot que la nostra llibertat és gràcia. Això és difícil en un món que pensa que té quelcom per si mateix, fruit de la seva pròpia originalitat o de la seva llibertat»⁶¹.

56. Només a partir del do de Déu, lliurement acollit i humilment rebut, podem cooperar amb els nostres esforços per deixar-nos transformar més i més⁶². Primer de tot s'ha de pertànyer a Déu. Est tracta d'oferir-nos a ell que ens *primereja*, d'entregar-li les nostres capacitats, el nostre afany, la nostra lluita contra el mal i la nostra creativitat, per tal que el

53 Cf. *Homilies sobre la carta als Romans*, IX, 11: PG 60, 470.

54 *Homilia sobre la humilitat*: PG 31, 530.

55 Canon 4, *DH* 374.

56 Ses. VI, *Decr. de iustificazione*, sobre la justificació, cap. 8: *DH* 1532.

57 N. 1998.

58 *Ibid.*, 2007.

59 St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae* I-II, q.114, a.5.

60 Sta. Teresa de Lisieux, "Acte d'ofrena a l'Amor misericordiós" (*Oracions*, 6).

61 Lucio Gera, "Sobre el misteri del pobre", en P. Grelot-L. Gera-A. Dumas, *El Pobre*, Buenos Aires 1962, 103.

62 Aquesta és en definitiva, la doctrina catòlica del «mèrit» posterior a la justificació: es tracta de la cooperació del justificat per al creixement de la vida de la gràcia (cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, 2010). Però aquesta cooperació de cap manera fa que la justificació mateixa i l'amistat amb Déu es tornin objecte d'un mèrit humà.

seu do gratuït creixi i es desenvolupi en nosaltres: «Per la misericòrdia que Déu ens té, us exhorto a oferir-vos vosaltres mateixos com una víctima viva, santa i agradable a Déu: aquest ha de ser el vostre culte veritable» (Rm 12,1). D'una altra banda, l'Església sempre ha ensenyat que només la caritat fa possible el creixement en la vida de la gràcia, perquè si no tinc caritat, no sóc res (cf. 1Co 13,2).

Els nous pelagians

57. Encara hi ha cristians que s'entesten en seguir un altre camí: el de la justificació per les pròpies forces, el de l'adoració de la voluntat humana i de la pròpia capacitat, que es tradueix en una autocomplaença egocèntrica i elitista privada del veritable amor. Es manifesta en moltes actituds distintes en aparença: L'obsessió per la llei, la fascinació per mostrar conquestes socials i polítiques, l'ostentació en la cura de la litúrgia, de la doctrina i el prestigi de l'Església, la vanaglòria lligada a la gestió dels assumptes pràctics, l'encís per les dinàmiques d'autoajuda i de la realització autorreferencial. En això gasten alguns cristians les seves energies i temps, en lloc de deixar-se dur per l'Esperit en el camí de l'amor, d'engrescar-se per comunicar la bellesa i la joia de l'Evangelí i de cercar els perduts en aquestes immenses gentades assedegades de Crist⁶³.

58. Moltes vegades, en contra de l'impuls de l'Esperit, la vida de l'Església es converteix en una peça de museu o en una possessió de pocs. Això passa quan alguns grups cristians donen excessiva importància a l'acompliment de determinades normes pròpies, costums o estils. D'aquesta manera s'acostuma a reduir i encotillar l'Evangelí, traient-li la seva senzillesa captivadora i la seva sal. És potser una forma subtil de pelagianisme, perquè sembla sotmetre la vida de la gràcia a unes estructures humanes. Això afecta a grups, moviments i comunitats, i és el que explica per què tantes vegades comencen amb una intensa vida de l'Esperit, però després acaben fossilitzats... o corruptes.

59. Sense adonar-nos, per pensar que tot depèn de l'esforç humà canalitzat per normes i estructures eclesials, compliquem l'Evangelí i ens tornem esclaus d'un esquema que deixa poques esclatxes perquè la gràcia actuï. Sant Tomàs d'Aquino ens recordava que els preceptes afegits a l'Evangelí per l'Església s'han d'exigir amb moderació «per no fer pesada la vida dels fidels», perquè altrament «es convertiria la nostra religió en un esclavatge»⁶⁴.

El resum de la Llei

60. Per evitar-ho, és sa recordar sovint que existeix una jerarquia de virtuts, que ens invita a cercar l'essencial. El primat el tenen les virtuts teològals, que tenen a Déu com objecte i motiu. I en el centre està la caritat. Sant Pau diu que el que de veritat conta és «la fe que actua per l'amor» (Ga 5,6). Som cridats a tenir cura amatent de la caritat: «Qui estima els altres ha complert plenament la Llei [...] Estimar és la plenitud de la Llei» (Rm 13,8.10). «En efecte, tota la Llei troba la seva plenitud en un sol precepte: *Estima els altres com a tu mateix.*» (Ga 5,14).

61. Amb altres paraules: enmig de l'espessa selva de preceptes i prescripcions, Jesús obre una esclatxa que permet distingir dos rostres, el del Pare i el del germà. No ens entrega dues fórmules a dos preceptes més. Ens entrega dos rostres, o millor, un de sol, el de Déu que es reflecteix en molts. Perquè en cada germà, especialment en el més petit, fràgil, indefens i necessitat, hi ha present la mateix imatge de Déu. En efecte, el Senyor, al final del temps, plasmarà la seva obra d'art amb el rebuig d'aquesta humanitat vulnerable. Doncs, que resta?, que és el que té valor en la vida?, quines riqueses són les que no

63 Cf. Ex. ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), 95: AAS 105 (2013), 1060.

64 *Summa Theologiae* I-II, q.107, a.4.

desapareixen? Sens dubte, dues: El Senyor i el proïsme. Aquestes dues riqueses no desapareixen»⁶⁵.

62. ¡Que el Senyor alliberi l'Església de les noves formes de gnosticisme i pelagianisme que la compliquen i l'aturen en el seu camí vers la santedat! Aquestes desviacions s'expressen en diverses formes, segons el propi temperament i les pròpies característiques. Per això exhorto cadascú a demanar-se i a discernir davant Déu de quina manera es poden manifestar en la seva vida.

CAPÍTOL TERCER

A LA LLUM DEL MESTRE

63. Pot haver-hi moltes teories sobre què és la santedat, explicacions abundants i distincions. Aquesta reflexió podria ser útil, però no hi ha res més il·luminador que tornar a les paraules de Jesús i recollir la seva manera de transmetre la veritat. Jesús va explicar amb tota senzillesa què és ser sants, i ho va fer quan ens deixà les benaurances (cf. *Mt* 5,3-12; *Lc* 6,20-23). Són com el carnet d'identitat del cristià. Així, si algú de nosaltres es fa la pregunta: «Com es fa per arribar a ser un bon cristià?», la resposta és senzilla: cal fer, cadascú a la seva manera, allò que diu Jesús en el sermó de les benaurances⁶⁶. En elles es dibuixa el rostre del Mestre, que som cridats a transparentar en el dia a dia.

64. La paraula «feliç» o «benaurat», passa a ser sinònim de «sant», perquè expressa que la persona que és fidel a Déu i viu la seva Paraula assoleix, en el lliurament de si, la veritable felicitat.

A contracorrent

65. Tot i que les paraules de Jesús puguin semblar-nos poètiques, tanmateix van molt a contracorrent a allò que es costum, al que es fa en la societat; i, si bé aquest missatge de Jesús ens atrau, en realitat el món ens du cap un altre estil de vida. Les benaurances de cap manera són quelcom lleuger o superficial; ben al contrari, ja que només podem viure-les si l'Esperit Sant ens envaeix amb tota la seva potència i ens allibera de la feblesa de l'egoisme, de la comoditat, de l'orgull.

66. Tornem a escoltar Jesús, amb tot l'amor i el respecte que mereix el Mestre. Permetem-li que ens colpegi amb les seves paraules, que ens reпти, que ens interpel·li a un canvi real de vida. D'una altra manera, la santedat serà només paraules. Recordem ara les diferents benaurances en la versió de l'evangeli de sant Mateu (cf. *Mt* 5,3-12)⁶⁷.

«Feliços els pobres en l'esperit: d'ells és el Regne del cel!»

67. L'Evangelí ens convida a reconèixer la veritat del nostre cor, per veure on hi posem la seguretat de la nostra vida. Normalment el ric se sent segur amb les seves riqueses, i creu que quan estan en risc, tot el sentit de la seva vida s'esfondra. Jesús mateix ens ho diu en la paràbola del ric insensat, d'aquest home segur que, com a ximple que era, no pensava que podia morir aquell mateix dia (cf. *Lc* 12,16-21).

68. Les riqueses no t'asseguren res. Encara més: quan el cor se sent ric, està tan satisfet de si mateix que no té espai per a la Paraula de Déu, per a estimar els germans ni per a gaudir

65 Homilia en el Jubileu de les persones socialment excloses (13 novembre 2016): *L'Osservatore Romano* (14-15 novembre 2016), p. 8.

66 Cf. Homilia a la Missa de Casa Santa Marta (9 juny 2014): *L'Osservatore Romano*, (13 juny 2014), p. 11.

67 L'ordre entre la segona i tercera benaurances canvia segons les diverses tradicions textuals.

de les coses més grans de la vida. Així es priva dels béns més grans. Per això Jesús anomena feliços els pobres d'esperit, que tenen el cor pobre, on pugui entrar el Senyor amb la seva constant novetat.

69. Aquesta pobresa d'esperit està molt relacionada amb aquella «santa indiferència» que proposava sant Ignasi de Loiola, en la qual assolim una bonica llibertat interior: «Per això cal que ens fem indiferents a totes les coses creades en tot allò que és concedit a la llibertat del nostre lliure albir i no li està prohibit, de manera que en la mesura que depèn de nosaltres no vulguem més salut que malaltia, riquesa que pobresa, honor que deshonor, vida llarga que curta, i així mateix en totes les altres coses»⁶⁸.

70. Lluc no parla d'una pobresa «d'esperit» sinó de ser «pobres» i prou (cf. *Lc 6,20*), i així ens invita també a una existència austera i deseixida. D'aquesta manera, ens convoca a compartir la vida dels més necessitats, la vida que dugueren els Apòstols, i en definitiva a configurar-nos amb Jesús, que «essent ric, es va fer pobre» (*2 Co 8,9*).

Ser pobre en el cor, això és la santedat.

«Feliços els humils: ells posseiran la terra!»

71. És una expressió forta, en aquest món que des de l'inici és un lloc d'enemistat, on hi ha baralles arreu, on s'odia en molts llocs, on constantment classifiquem als altres per les seves idees, costums, i fins i tot per la parla o manera de vestir. En definitiva, és el regne de l'orgull i de la vanitat, on cadascú es creu amb el dret d'alçar-se per sobre dels altres. Tanmateix, tot i que sembli impossible, Jesús proposa un altre estil: la mansuetud. És el que ell practicava amb els seus propis deixebles i ho contemplem en la seva entrada a Jerusalem: «*Mira el teu rei que ve cap a tu; arriba humilment, muntat en una somera*» (*Mt 21,5*; cf. *Za 9,9*).

72. Ell digué: apreneu de mi: «que sóc benèvol i humil de cor, i trobareu el repòs» (*Mt 11,29*). Si vivim en tensió, envanits davant els altres, acabem cansats i esgotats. Però quan mirem les seves mancances i defectes amb tendresa i mansuetud, sense sentir-nos més que ells, podem donar-los un cop de mà i evitem esmerçar energies en planys inútils. Per a santa Teresa de Lisieux «la caritat perfecta consisteix a suportar els defectes dels altres, a no escandalitzar-se de les seves febleses»⁶⁹.

73. Pau esmenta la mansuetud com un fruit de l'Esperit Sant (cf. *Ga 5,23*). Proposa que, si alguna vegada ens preocupen les males accions del germà, ens apropem a corregir-lo, però «amb esperit de dolcesa» (*Ga 6,1*), i recorda: «penseu en vosaltres mateixos, que també podríeu caure en temptació» (*Ibid.*). Tot i que hom defensi la seva fe i les seves conviccions ha de fer-ho amb mansuetud (cf. *1 P 3,16*), i fins i tot els adversaris han de ser tractats amb mansuetud (cf. *2 Tm 2,25*). A l'Església moltes vegades ens hem equivocat per no haver acollit aquesta demanda de la Paraula divina.

74. La mansuetud és una altra expressió de la pobresa interior, de qui posa la seva confiança només en Déu. De fet, a la Bíblia s'acostuma a usar la mateixa paraula *anawim* per a referir-se al pobres i als mansuets. Algú podria dir: «Si jo sóc tan mansuet, pensaran que sóc un ximple, que sóc curt o feble». Potser sigui així, però deixem que pensin això. És millor ser sempre mansois, i s'acompliran els nostre grans anhels: els mansuets «posseiran la terra», és a dir, veuran realitzades en les seves vides les promeses de Déu. Perquè els mansuets, més enllà del que diguin les circumstàncies, esperen en el Senyor, i els qui esperen en el Senyor posseiran la terra i gaudiran d'immensa pau (cf. *Sl 37,9.11*). Alhora, el Senyor confia en ells: «Jo poso els meus ulls en el desvalgut i afligit, que s'afanya a complir la meva paraula» (*Is 66,2*).

68 *Exercicis espirituals*, 23.

69 *Manuscrit C*, 12r.

Reaccionar amb humil mansuetud, això és santedat.

«*Feliços els qui ploren: Déu els consolarà!*»

75. El món ens proposa el contrari: l'entreteniment, el gaudi, la distracció, la diversió, i ens diu que això és el que fa una bona vida. El mundà ignora, mira cap a una altra banda quan hi ha problemes de malaltia o dolor en la família o al seu voltant. El món no vol plorar: prefereix ignorar les situacions doloroses, tapar-les, amagar-les. Es gasten moltes energies per escapar de les circumstàncies on es fa present el patiment, pensant que es possible dissimular la realitat, on mai, mai, pot mancar la creu.

76. La persona que veu les coses com realment són, es deixa traspasar pel dolor i plora en el cor, és capaç de tocar les pregoneses de la vida i de ser autènticament feliç⁷⁰. Aquesta persona és consolada, però amb el conhort de Jesús i no amb el del món. Així pot gosar compartir el sofriment aliè i deixa de fugir de les situacions doloroses. D'aquesta manera troba que la vida té sentit ajudant l'altre en el seu dolor, copsant l'angoixa aliena, alleujant els altres. Aquesta persona sent que l'altre és carn de la seva carn, no té por d'apropar-se fins a tocar la seva ferida, es compadeix fins a experimentar que les distàncies s'esborren. Així es possible acollir aquella exhortació de sant Pau: «Ploreu amb els qui ploren» (Rm 12,15).

Saber plorar amb els altres, això és la santedat

«*Feliços els qui tenen fam i set de justícia: Déu els saciarà!*»

77. «Fam i set» són experiències molt intenses, perquè responen a necessitats primàries i tenen a veure amb l'instint de supervivència. Amb aquesta intensitat alguns desitgen la justícia i la cerquen amb un anhel tan fort. Jesús diu que seran sadollats, ja que més tard o més aviat arriba la justícia, i nosaltres podem col·laborar per tal que això sigui possible, tot i que no sempre vegem els resultats d'aquest afany.

78. Però la justícia que proposa Jesús no és com la que busca el món, tantes vegades tacada per interessos mesquins, manipulada cap a una banda o l'altra. La realitat ens mostra com n'és de fàcil entrar en les bandes de la corrupció, formar part d'aquesta política quotidiana de «dono perquè em donin», on tot és negoci. I quanta gent pateix per les injustícies, quants resten observant impotents com els altres fan torns per a repartir-se el pastís de la vida. Alguns desisteixen de lluitar per a la veritable justícia, i opten per pujar al carro del vencedor. Això no té res a veure amb la fam i la set de justícia que lloa Jesús.

79. Tal justícia comença per fer-se realitat en la vida de cadascú sent just en les pròpies decisions, i després s'expressa buscant la justícia per als pobres i febles. És cert que la paraula «justícia» pot ser sinònim de la voluntat de Déu amb tota la nostra vida, però si li donem un sentit molt general oblidem què manifesta en la justícia amb els desemparats: «Busqueu la justícia, detureu l'opressor, defenseu l'orfe, pledegeu a favor de la viuda» (Is 1,17).

Cercar la justícia amb fam i set, això és santedat.

«*Feliços els compassius: Déu se'n compadirà!*»

70 Des dels temps patristics, l'Església valora el do de llàgrimes, com es pot veure també en la bonica pregària *Ad petendam compunctionem cordis*: «*Omnipotent i Benigne Déu, que donàreu, de la pedra, al vostre poble assedegat una font d'aigua viva, traieu la duresa del nostre cor i extraieu-li llàgrimes de compunció; perquè puguem plorar els nostres pecats, i rebre alhora, amb la vostra misericòrdia, la seva remissió. Per nostre Senyor Jesucrist*» (*Missale Romanum*, ed. typ. 1962, p. [110]).

80. La misericòrdia té dos aspectes: donar, ajudar, servir els altres, i també perdonar, comprendre. Mateu ho resumeix en una regla d'or: «Feu als altres tot allò que voleu que ells us facin» (7,12). El Catecisme ens recorda que aquesta llei s'ha d'aplicar «en tots els casos»⁷¹, de manera especial quan algú «es troba en situacions que fan menys segur el judici moral i dificulten la decisió»⁷².

81. Donar i perdonar és intentar reproduir en les nostres vides un petit reflex de la perfecció de Déu, que dóna i perdona sobreabundantment. Per aquesta raó, a l'evangeli de Lluc ja no escoltem «sigueu perfectes» (Mt5,48) sinó «sigueu misericordiosos com ho és el vostre Pare. No judiqueu, i no sereu judicats; no condemneu, i no sereu condemnats; perdoneu, i sereu perdonats. Doneu, i us donaran» (6,36-38). I després Lluc afegeix una cosa que no hauríem d'ignorar: «Tal com mesureu sereu mesurats» (6,38). La mesura que usem per a comprendre i perdonar s'aplicarà a nosaltres per a ser perdonats. La mesura que apliquem per a donar, se'ns aplicarà en el cel per a recompensar-nos. Nos ens convé oblidar-ho.

82. Jesús no diu: «Feliços els qui planegen venjança», sinó que anomena feliços els qui perdonen i ho fan «setanta vegades set» (Mt 18,22). Cal pensar que tots nosaltres som un exèrcit de perdonats. Tots hem estat mirats amb compassió divina. Si ens apropem sincerament al Senyor i afinem l'oïda, possiblement escoltarem algunes vegades aquest retret: «No t'havies de compadir del teu company, com jo m'havia compadit de tu?» (Mt 18,33).

Mirar i actuar amb misericòrdia, això és santedat.

«Feliços els nets de cor: ells veuran Déu!»

83. Aquesta benaurança es refereix als qui tenen un cor senzill, pur, sense brutícia, perquè un cor que sap estimar no deixa entrar en la seva vida el que atempti contra aquest amor, que l'afebleixi, o el posi en risc. A la Bíblia, el cor són les nostres veritables intencions, allò que busquem realment i desitgem, més enllà de l'aparença: «l'home veu l'aparença, el Senyor veu el fons del cor.» (1 S 16,7). Ell busca parlar-nos al cor (cf. Os 2,16) i allí desitja escriure la seva Llei (cf. Jr 31,33). En definitiva, vol donar-nos un cor nou (cf. Ez 36,26).

84. El que més s'ha de cuidar és el cor (cf. Pr 4,23). Res tacat per la falsedat té un valor real per al Senyor. Ell «fuig de l'engany, s'aparta dels pensaments insensats» (Sv 1,5). El Pare, que «veu el que és amagat» (Mt 6,6), reconeix allò que no és net, és a dir, el que no és sincer, sinó només la closca i aparença, així com el Fill sap també «què hi ha en el cor de cadascú» (Jn 2,25).

85. És cert que no hi ha amor sense obres d'amor, però aquesta benaurança ens recorda que el Senyor espera una entrega al germà que brolli del cor, ja que «Si repartís tots els meus béns als pobres, fins i tot si em vengués a mi mateix per esclau, però no estimés, de res no em serviria» (1 Co 13,3). A l'evangeli de Mateu veiem també que allò que ve de dins del cor és el que contamina l'home (cf. 15,18), perquè d'allí procedeixen els assassinats, el robatori, els falsos testimonis, i altres coses (cf. 15,19). En las intencions del cor s'originen els desitjos i les decisions més pregones que realment ens mouen.

86. Quan el cor estima Déu i el proïsme (cf. Mt 22,36-40), quan aquesta és la seva intenció veritable i no paraules buides, aleshores aquest cor és pur i pot veure Déu. Sant Pau, enmig del seu himne a la caritat, recorda que «ara hi veiem de manera fosca, com en un mirall poc clar» (1Co 13,12), però en la mesura que regni de veritat l'amor, ens tornarem capaços de veure-hi «cara a cara» (ibíd.). Jesús promet que els de cor pur «veuran Déu».

Mantenir el cor net de tot allò que taca l'amor, això és santedat.

⁷¹ [Catecisme de l'Església Catòlica](#),1789; cf. 1970.

⁷² Ibíd., 1787.

«*Feliços els qui treballen per la pau: Déu els anomenarà fills seus!*»

87. Aquesta benaurança ens fa pensar en les nombroses situacions de guerra que es repeteixen. Per a nosaltres és molt comú ser agents d'enfrontaments o almenys de malentesos. Per exemple, quan escolto una cosa d'algú i vaig a un altre i li ho dic; i fins i tot faig una segona versió una mica més àmplia i la difonc. I si puc fer més mal, sembla que em provoca més satisfacció. El món de les xafarderies, fet per gent que es dedica a criticar i a destruir, no basteix la pau. Aquesta gent més aviat és enemiga de la pau i de cap manera benaurada⁷³.

88. Els pacífics són font de pau, basteixen la pau i amistat social. A aquests que s'ocupen de sembrar la pau per tot arreu, Jesús els feia una bonica promesa: «Déu els anomenarà fills seus» (Mt 5,9). Ell demanava als deixebles que quan arribessin a una llar diguessin: «Pau en aquesta casa» (Lc 10,5). La paraula de Déu exhorta a cada creient per a que cerqui la pau amb tots plegats (cf. 2 Tm 2,22), perquè «el fruit de la justícia neix de la llavor que ha sembrat en esperit de pau els qui treballen per la pau» (Jm 3,18). I si en alguna ocasió en la nostra comunitat tenim dubtes sobre el que s'ha de fer, «cerquem allò que porta la pau» (Rm 14,19) perquè la unitat és superior al conflicte⁷⁴.

89. No és fàcil construir aquesta pau evangèlica que no exclou ningú sinó que integra també els qui són estranys, les persones difícils i complicades, els qui reclamen l'atenció, els qui són diferents, els qui estan molt colpejats per la vida, els qui tenen altres interessos. És dur i requereix una gran amplitud de ment i de cor, ja que no es tracta «d'un consens d'escriptori o una efímera pau per a una minoria feliç»⁷⁵, ni d'un projecte «d'uns pocs per a uns pocs»⁷⁶. Tampoc es pretén ignorar o dissimular els conflictes, sinó «acceptar patir el conflicte, resoldre'l i transformar-lo en la baula d'un nou procés»⁷⁷. Es tracta de ser artesans de la pau, perquè construir la pau és un art que requereix serenitat, creativitat, sensibilitat i traça.

Sembrar pau al nostre voltant, això és santedat

«*Feliços els perseguits pel fet de ser justos: d'ells és el Regne del cel!*»

90. Jesús mateix remarca que aquest camí va contracorrent fins el punt de convertir-nos en éssers que qüestionen la societat amb la seva vida, persones molestes. Jesús recorda quanta gent és perseguida i ha estat perseguida senzillament per haver lluitat per la justícia, per haver viscut els seus compromisos amb Déu i amb els altres. Si no volem immernir-nos en una fosca mediocritat no aspirem a una vida còmoda, perquè «qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà» (Mt 16,25).

91. No es pot esperar, per a viure l'Evangeli, que tot al nostre voltant sigui favorable, perquè moltes vegades les ambicions del poder i els interessos mundans juguen en contra nostra. Sant Joan Pau II deia que «una societat està alienada quan les seves formes d'organització social, de producció i consum, fan més difícil la realització d'aquesta donació [de si] i la formació d'aquesta solidaritat interhumana»⁷⁸. En una societat així,

⁷³ La difamació i la calúnia són com un acte terrorista: es llença la bomba, es destrueix, i l'atacant es queda feliç i tranquil. Això és molt diferent de la noblesa de qui s'apropa a conversar cara a cara, amb serena sinceritat, pensant en el bé de l'altre.

⁷⁴ De vegades pot ser necessari conversar sobre les dificultats d'un germà. En aquests casos pot passar que es transmeti un relat en comptes d'un fet objectiu. La passió deforma la realitat concreta del fet, el transforma en relat i s'acaba per transmetre aquest relat carregat de subjectivitat. Així es destrueix la realitat i no es respecta la veritat de l'altre.

⁷⁵ Ex. ap. [Evangeli gaudium](#) (24 novembre 2013), 218: AAS 105 (2013), 1110.

⁷⁶ *Ibid.*, 239: 1116.

⁷⁷ *Ibid.*, 227: 1112.

⁷⁸ Carta enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 41c: AAS 83 (1991), 844-845.

alienada, atrapada en una trama política, mediàtica, econòmica, cultural i fins i tot religiosa que impossibilita un autèntic desenvolupament humà i social, es torna difícil viure les benaurances, arribant fins i tot a ser quelcom mal vist, sospitós, ridiculitzat.

92. La creu, sobretot el cansaments i els dolors que suportem per viure el manament de l'amor i el camí de la justícia, és font de maduració i de santificació. Recordem que quan el Nou Testament parla dels sofriments que s'han de suportar per l'Evangelí, es refereix precisament a les persecucions (cf. *Ac* 5,41; *Flp* 1,29; *Col* 1,24; *2Tm* 1,12; *1P* 2,20; 4,14-16; *Ap* 2,10).

93. Però parlem de les persecucions inevitables, no de les que puguem ocasionar-nos nosaltres mateixos amb una manera equivocada de tractar els altres. Un sant no és algú excèntric, llunyà, que es torna insuportable per la seva vanitat, la seva negativitat i el seus ressentiments. Els Apòstols de Crist no eren així. El llibre dels Fets explica insistentment que ells gaudien de la simpatia «de tot el poble» (2,47; cf. 4,21.33; 5,13) mentre algunes autoritats els assetjaven i perseguïen (cf. 4,1-3; 5,17-18).

94. Les persecucions no són una realitat del passat, perquè avui també les patim, sigui de manera cruenta, com tants de màrtirs contemporanis, o de forma més subtil, amb calúmnies i falsedats. Jesús diu que hi haurà felicitat quan «per causa meva escamparan contra vosaltres tota mena de calúmnies!» (*Mt* 5,11). Altres vegades es tracta de burles que intenten desfigurar la fe i fer-nos passar com a éssers ridículs.

Acceptar cada dia el camí de l'Evangelí tot i que ens dugui problemes, això és santedat.

El gran protocol

95. En al capítol 25 de l'evangelí de Mateu (vv. 31-46), Jesús torna a aturar-se en una d'aquestes benaurances, la que declara feliços els misericordiosos. Si busquem aquesta santedat que agrada als ulls de Déu, en aquest text hi trobem precisament un protocol sobre el qual serem jutjats: «Perquè tenia fam, i em donàreu menjar; tenia set, i em donàreu beure; era foraster, i em vau acollir; anava despullat, i em vau vestir; estava malalt, i em vau visitar; era a la presó, i vinguéreu a veure'm» (25,35-36).

Per fidelitat al Mestre

96. Per tant, ser sants no vol dir posar els ulls en blanc en un suposat èxtasi. Deia sant Joan Pau II que «Si veritablement hem partit de la contemplació de Crist, hem de saber-ho descobrir sobretot en el rostre d'aquells amb els quals ell mateix ha volgut identificar-se»⁷⁹. El text de Mateu 25, 35-36 «no és una simple invitació a la caritat: és una pàgina de cristologia, que il·lumina el misteri de Crist»⁸⁰. En aquesta crida a reconèixer-lo en els pobres i sofrents es revela el mateix cor de Crist, els seus sentiments i opcions més pregones, amb les quals el sant intenta configurar-se.

97. Davant la contundència d'aquestes comandes de Jesús és el meu deure pregar els cristians que els acceptin i rebin amb sincera obertura, «*sine glossa*», és a dir, sense comentari, sense elucubracions i excuses que els hi treguin força. El Senyor ens deixà ben clar que la santedat no pot entendre's ni viure's al marge d'aquestes exigències seves, perquè la misericòrdia és «el cor bategant de l'Evangelí»⁸¹.

98. Quan trobo una persona dormint a la intempèrie, en una nit freda, puc sentir que aquest embalum és un imprevist que m'intercepta, un delinqüent ociós, un destorb en el camí, un fibló molest per a la meva consciència, un problema que han de resoldre els

⁷⁹ Carta ap. *Novo millennio ineunte* (6 gener 2001), 49: AAS 93 (2001), 302.

⁸⁰ *Ibid.*

⁸¹ Butlla *Misericordiae Vultus* (11 abril 2015), 12: AAS 107 (2015), 407.

polítics, i potser fins i tot deixalles que embruten l'espai públic. O puc reaccionar des de la fe i la caritat, i reconèixer en ell un ser humà amb la mateixa dignitat que la meua, una criatura infinitament estimada estimada pel Pare, una imatge de Déu, un germà redimit per Jesucrist. ¡Això és ser cristians! O potser pot entendre's la santedat al marge d'aquest reconeixement viu de la dignitat de tot ésser humà?⁸²

99. Això implica per als cristians una sana i permanent insatisfacció. Tot i que alleujar una sola persona ja justificaria tots els nostres esforços, no n'hi ha prou amb això. Els Bisbes de Canadà ho expressaren clarament mostrant que, en els ensenyaments bíblics sobre el Jubileu, per exemple, no es tracta de realitzar algunes obres bones sinó de cercar un canvi social: «Perquè les generacions posteriors també fossin alliberades, clarament l'objectiu havia de ser la restauració de sistemes socials i econòmics justos per tal que ja no hi hagués exclusió»⁸³.

Les ideologies que mutilen el cor de l'Evangeli

100. Em sap greu que de vegades les ideologies ens duguin a dos errors nocius. D'una banda, el dels cristians que separen aquestes exigències de l'Evangeli de la seva relació personal amb el Senyor, de la unió interior amb ell, de la gràcia. Així es converteix el cristianisme en una espècie d'ONG, traient-li aquesta mística lluminosa que tan bé visqueren i manifestaren sant Francesc d'Assís, sant Vicenç de Paul, santa Teresa de Calcuta i molts d'altres. A aquests grans sants ni la pregària, ni l'amor de Déu, ni la lectura de l'Evangeli els va fer minvar la passió o l'eficàcia de la seva entrega al proïsme, sinó tot el contrari.

101. També és nociu i ideològic l'error dels qui viuen sospitant del compromís social dels altres, considerant-lo superficial, mundà, secularista, immanentista, comunista, populista. O el relativitzen com si hi hagués altres coses més importants o com si només interessés una determinada ètica o una raó que ells defensen. La defensa de l'innocent no nascut, per exemple, ha de ser clara, ferma i apassionada, perquè allí està en joc la dignitat de la vida humana, sempre sagrada, i ho exigeix l'amor a cada persona més enllà del seu desenvolupament. Però és igualment sagrada la vida dels pobres que ja han nascut, que lluiten contra la misèria, l'abandonament, la postergació, el tràfic de persones, l'eutanàsia encoberta en els malalts i ancians privats d'atenció, les noves formes d'esclavatge, i en tota forma d'exclusió⁸⁴. No podem plantejar-nos un ideal de santedat que ignori la injustícia d'aquest món, on uns fan festa, gasten alegrement i redueixen la seva vida a les novetats de consum, alhora que altres miren des de fora mentre la seva vida passa i acaba miserablement.

102. Per exemple, sovint se sent que, enfront del relativisme i dels límits del món actual, seria un assumpte menor la situació dels migrants. Alguns catòlics afirmen que és un tema secundari al costat dels temes «seriosos» de la bioètica. Que ho digui un polític preocupat pels seus èxits es pot entendre; però no un cristià, que només pot tenir l'actitud de *posar-se en les sabates* d'aquest germà que arrisca la vida per a donar un futur als seus fills. Podem reconèixer que precisament això és el que ens reclama Jesucrist quan ens diu que a ell mateix el rebem en cada foraster (cf. *Mt 25,35*)? Sant Benet ho havia assumit sense més,

82 Recordem la reacció del bon samarità davant l'home que uns bandolers varen deixar mig mort a la vora del camí (cf. *Lc 10,30-37*)

83 Conferència Canadenca de Bisbes Catòlics, Comissió d'Assumptes Socials, Carta oberta als membres del Parlament, *The Common Good or Exclusion: A Choice for Canadians* (1 febrer 2001), 9.

84 cf. La V Conferència General de l'Episcopat Llatinoamericà i del Carib, segons el magisteri constant de l'Església, ha ensenyat que l'ésser humà «és sempre sagrat, des de la concepció, en totes les etapes de la seva existència, fins a la mort natural i després de la mort» i que la seva vida ha de rebre les cures precises «des de la concepció, en totes les seves etapes, i fins a la mort natural» (*Document d'Aparecida*, 29 juny 2007, 388,464).

tot i que això pogués «complicar» la vida dels monjos, establí que tots els hostes que es presentessin al monestir se'ls acollís «com a Crist»⁸⁵, fins i tot expressant-ho amb gestos d'adoració⁸⁶, i que als pobres i pelegrins se'ls tractés «amb la màxima cura i sol·licitud»⁸⁷.

103. Quelcom semblant planteja l'Antic Testament quan diu: «No explotis ni oprimeixis l'immigrant, que també vosaltres vau ser immigrants al país d'Egipte» (*Ex* 22,20). «Quan un immigrant vingui a instal·lar-se al costat vostre, en el vostre país, no l'exploteu. Al contrari, considereu-lo com un nadiu, com un de vosaltres. Estima'l com a tu mateix, que també vosaltres vau ser immigrants en el país d'Egipte» (*Lv* 19,33-34). Per tant, no es tracta d'un invent d'un Papa o d'un deliri passatger. Nosaltres també, en el context actual, som cridats a viure el camí d'il·luminació espiritual que ens presentava el profeta Isaïes quan es preguntava què és allò que agrada Déu: «Comparteix el teu pa amb els qui passen fam, acull a casa teva els pobres vagabunds, vesteix el qui va despullat. No els defugis, que són germans teus. Llavors brillarà com l'alba la teva llum» (58,7-8).

El culte que més li agrada

104. Podríem pensar que donem glòria a Déu només amb el culte i la pregària, o únicament amb l'acompliment d'unes normes ètiques – és veritat que el primat és la relació amb Déu –, i oblidem que el criteri d'avaluació de la nostra vida és sobretot allò que hem fet amb els altres. La pregària és preciosa si alimenta una entrega quotidiana d'amor. El nostre culte agrada Déu quan hi portem els intents de viure amb generositat i quan deixem que el do de Déu que hi rebem és manifesti en el lliurament als germans.

105. Per la mateixa raó, la millor manera de discernir si el nostre camí de pregària és autèntic serà mirar la mesura en què es transforma la nostra vida a la llum de la misericòrdia. Perquè «la misericòrdia no és només la manera d'actuar del Pare, sinó que esdevé el criteri per saber qui són realment els seus fills»⁸⁸. «La clau de volta que suporta la vida de l'Església és la misericòrdia»⁸⁹. Vull remarcar un cop més que, la misericòrdia no exclou la justícia i la veritat, «però abans que res hem de dir que la misericòrdia és la plenitud de la justícia i la manifestació més lluminosa de la veritat de Déu»⁹⁰. «És la clau del cel»⁹¹.

106. No puc deixar de recordar aquella pregunta que es feia sant Tomàs d'Aquino quan es plantejava quines són les nostres accions més grans, les obres externes que millor palesen el nostre amor a Déu. Sense dubtar va respondre que són les obres de misericòrdia amb el proïsme⁹², més que els actes de culte: «No adorem Déu amb sacrificis i dons exteriors per ell mateix, sinó per nosaltres i pel proïsme»⁹³.

107. Qui de veritat vulgui donar glòria a Déu amb la seva vida, qui realment anhelï santificar-se per tal que la seva existència glorifiqui el Sant, està cridat a obsedir-se, esmerçar-se i cansar-se intentant viure les obres de misericòrdia. És allò que havia entès molt bé santa Teresa de Calcuta: «Sí, tinc moltes febleses humanes, moltes misèries. [...] Però ell baixa i ens fa servir, a vostè i a mi, per a ser el seu amor i compassió en el món, malgrat els nostres pecats, malgrat les nostres misèries i defectes. Ell depèn de nosaltres

85 *Regla*, 53, 1: *PL* 66, 749.

86 Cf. *Ibid.*, 53, 7: *PL* 66, 750.

87 *Ibid.*, 53, 15: *PL* 66, 751.

88 Butlla *Misericordiae Vultus* (11 abril 2015), 9: *AAS* 107 (2015), 405.

89 *Ibid.*, 10: *AAS* 107 (2015), 406.

90 Ex. ap. *Amoris laetitia* (19 març 2016), 311: *AAS* 108 (2016), 439.

91 Ex. ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), 197: *AAS* 105 (2013), 1103.

92 Cf. *Summa Theologiae* II-II, q.30, a.4.

93 *Ibid.*, ad 1.

per estimar al món i demostrar-li com l'estima tant. Si ens ocupem massa de nosaltres mateixos, no ens quedarà temps per als altres»⁹⁴.

108. Els consumisme hedonista pot jugar-nos una mala passada, perquè en l'obsessió per passar-ho bé acabem excessivament concentrats en nosaltres mateixos, en els nostres drets i en aquesta desesperació per tenir temps lliure per a gaudir. Serà difícil que ens ocupem i dediquem energies a donar un cop de mà als qui estan malament si no conreem una certa austeritat, si no lluitem contra aquesta febre que ens imposa la societat de consum per a vendre'ns coses i provar-ho tot. També el consum d'informació superficial i les formes de comunicació ràpida i virtual poden ser un factor d'ensopiment que s'enduu tot el nostre temps i ens allunya de la carn sofrent dels germans. Enmig d'aquesta voràgine actual. l'Evangelí torna a ressonar per a oferir-nos una vida diferent, més sana i més feliç.

109. La força del testimoniatge dels sants rau en viure les benaurances i el protocol del judici final. Són poques paraules, senzilles, però pràctiques i vàlides per a tots, perquè el cristianisme és principalment per a ser practicat, i si és també objecte de reflexió, això és vàlid quan ens ajuda a viure l'Evangelí en la vida quotidiana. Recomano vivament rellegir sovint aquests grans textos bíblics, recordar-los, pregar amb ells, intentar fer-los carn. Ens faran bé, ens faran genuïnament feliços.

CAPÍTOL QUART

ALGUNES NOTES DE LA SANTEDAT

EN EL MÓN ACTUAL

110. Dins del gran marc de la santedat que ens proposen les benaurances i Mateu 25,31-46, voldria recollir algunes notes o expressions espirituals que, al meu parer, no han de faltar per entendre l'estil de vida al qual el Senyor ens crida. No m'aturaré a explicar els mitjans de santificació que ja coneixem: els diferents mètodes de pregària, els preciosos sagraments de l'Eucaristia i la Reconciliació, l'ofrena de sacrificis, les diverses formes de devoció, la direcció espiritual, i tants d'altres. Només em referiré a alguns aspectes de la crida a la santedat que espero que ressonin de manera especial.

111. Aquestes notes que vull destacar no són totes les que poden conformar un model de santedat, però són cinc grans manifestacions de l'amor a Déu i al proïsme que considero de particular importància, degut a alguns riscos i límits de la cultura d'avui. En ella es manifesten: l'ansietat nerviosa i violenta que ens dispersa i ens afebleix; la negativitat i la tristesa; l'acèdia còmoda, consumista i egoista; l'individualisme, i tantes formes de falsa espiritualitat sense trobada amb Déu que regnen en el mercat religiós actual.

Resistència, paciència i mansuetud

112. La primera d'aquestes grans notes és estar centrat, ferm en Déu que estima i ens sosté. Des d'aquesta fermesa interior és possible aguantar, suportar les contrarietats, els vaivens de la vida, i també les agressions dels altres, les seves infidelitats i defectes: «Si tenim Déu amb nosaltres, qui tindrem en contra?» (*Rm* 8,31). Això és font de la pau que s'expressa en les actituds d'un sant. A partir de tal solidesa interior, el testimoni de santedat, en el nostre

⁹⁴ *Crist en els pobres*, 1981, 37-38.

món accelerat, voluble i agressiu, està fet de paciència i constància en el bé. És la fidelitat de l'amor perquè qui es recolza en Déu (*pistis*) també pot ser fidel davant els germans, no els abandona en el mal moment, no es deixa portar per la seva ansietat i es manté al costat dels altres encara que no li reporti satisfaccions immediates.

113. Sant Pau convidava els romans a no retornar «a ningú mal per mal» (*Rm* 12,17), a no voler prendre's la justícia «per la vostra mà» (v.19), i a no deixar-se vèncer pel mal, sinó a vèncer «el mal amb el bé» (v.21). Aquesta actitud no és pas expressió de feblesa sinó de veritable força, perquè el mateix Déu «és lent per al càstig, però molt poderós» (*Na* 1,3). La Paraula de Déu ens reclama: «llanceu lluny de vosaltres l'amargor, l'enfuriment, la ira, els crits, les injúries i tota mena de dolenteria» (*Ef* 4,31).

114. Cal lluitar i estar amatents enfront de les nostres pròpies inclinacions agressives i egocèntriques per tal de no permetre que arrelin: «Si us disgusteu amb algú, no l'ofengueu; que la posta de sol no us trobi encara ressentits» (*Ef* 4,26). Quan hi ha circumstàncies que ens aclaparen, sempre podem recórrer a l'àncora de la súplica, que ens posa novament en les mans de Déu prop de la font de la pau: «No us inquieteu per res. En tota ocasió acudiu a la pregària i a la súplica i presenteu a Déu les vostres peticions acompanyades d'acció de gràcies. I la pau de Déu, que sobrepassa tot el que podem entendre, guardarà els vostres cors» (*Flp* 4,6-7).

115. També els cristians poden formar part de les xarxes de violència verbal per internet i els diversos fòrums o espais d'intercanvi digital. També en mitjans catòlics es poden perdre els límits, s'acostuma a naturalitzar la difamació i la calúmnia, i sembla que resti al marge de tota ètica i respecte per la fama aliena. Així es produeix un perillós dualisme, perquè en aquestes xarxes es diuen coses que no serien tolerables en la vida pública, i es busca compensar les pròpies insatisfaccions descarregant amb fúria els desitjos de venjança. És clamorós que de vegades, volen defensar altres manaments, es passa per alt completament el vuitè: «No aixecar fals testimoni ni mentir», i es destrossa la imatge aliena sense pietat. Així és manifesta amb descontrol que la llengua «és tot un món de malícia» i «encesa per l'infern, fa cremar la roda de la vida» (*Jm* 3,6).

116. La fermesa interior que és obra de la gràcia, ens preserva perquè no ens deixem arrossegar per la violència que envaeix la vida social, perquè la gràcia apaivaga la vanitat i fa possible la mansuetud del cor. El sant no esmerça les seves energies plantant-se dels errors aliens, és capaç de fer silenci davant els defectes dels seus germans i evita la violència verbal que arrana i maltracta, perquè no es creu digne de ser dur amb els altres, sinó que els considera com a superiors a un mateix (cf. *Flp* 2,3).

117. No ens fa bé mirar des de dalt, posar-nos com a jutges sense pietat, considerar els altres com indignes i voler donar sempre lliçons. Aquesta és una forma subtil de violència⁹⁵. Sant Joan de la Creu proposava una altra cosa: «Sigui sempre més amic de ser ensenyat per tots que no pas de voler ensenyar encara a qui és menys que tots»⁹⁶. I afegia un consell per a tenir lluny el dimoni: «Gaudint-te del bé dels altres com del teu mateix, i volent que els posin a ells davant teu en totes les coses, i això amb un cor vertader. D'aquesta manera venceràs el mal amb el bé i foragitaràs lluny el dimoni i portaràs joia al cor. Procura exercitar-ho més amb els que et fan menys gràcia. I que sàpigues que si no t'exercites en això, no arribaràs a la veritable caritat, ni avançaràs amb profit en ella»⁹⁷.

118. La humilitat només pot arrelar-se en el cor a través de les humiliacions. Sense elles no hi ha humilitat ni santedat. Si tu no ets capaç de suportar i oferir algunes humiliacions no est humil i no estàs en camí de santedat. La santedat que Déu regala a la seva Església ve de la humiliació del seu Fill, aquest és el camí. La humiliació et du a assemblejar-te a Jesús,

⁹⁵ Hi ha moltes formes de bullying que, tot i que semblin elegants o respectuoses i fins i tot molt espirituals, provoquen molt patiment en l'autoestima dels altres.

⁹⁶ *Cautelas*, 13b.

⁹⁷ *Ibíd.*, 13a.

és part indefugible de la imitació de Jesucrist: «Crist va patir per vosaltres: així us deixava un exemple perquè seguís les seves petjades» (1 P 2,21). Ell alhora expressa la humilitat del Pare, que s'humilia per a caminar amb el seu poble, que suporta les seves infidelitats i murmuracions (cf. *Ex* 34,6-9; *Sv* 11,23-12,2; *Lc* 6,36). Per aquesta raó els Apòstols, després de la humiliació «se'n van anar del Sanedrí, contents d'haver estat trobats dignes de ser ultratjats per causa del nom de Jesús» (*Ac* 5,41).

119. No em refereixo només a les situacions crues de martiri, sinó a les humiliacions quotidianes dels qui callen per salvar la seva família, o eviten parlar bé de si mateixos i prefereixen exaltar d'altres en lloc de vantar-se, trien tasques menys brillants, i fins i tot de vegades prefereixen suportar una injustícia per oferir-la al Senyor: «En canvi, si després d'obrar bé heu de sofrir i ho suporteu amb paciència, això és agradable als ulls de Déu» (1 P 2,20). No és caminar amb al cap cot, parlar poc o escapolar-se de la societat. De vegades, algú que està alliberat de l'egocentrisme, pot gosar discutir amablement, reclamar justícia o defensar els més febles davant els poderosos, tot i que li comporti conseqüències negatives per a la seva imatge.

120. No dic pas que la humiliació sigui agradable, perquè això seria masoquisme, sinó que es tracta d'un camí per a imitar Jesús i créixer en la unió amb ell. Això no s'entén naturalment i el món es burla d'una proposta semblant. És una gràcia que hem de suplicar: «Senyor, quan arribin les humiliacions, ajuda'm a sentir que sóc rere teu, en el teu camí».

121: Tal capteniment suposa un cor pacificat per Crist, alliberat d'aquesta agressivitat que brolla d'un jo massa gran. La mateixa pacificació que obra la gràcia ens permet mantenir una seguretat interior i suportar, perseverar en el bé «ni que passi per la vall tenebrosa» (*Sl* 23,4) o «ni que acampés contra mi tot un exèrcit» (*Sl* 27,3). Fermes en el Senyor, la Roca, podem cantar «m'adormo en pau així que em fico al llit, perquè només tu, Senyor, em fas reposar segur» (*Sl* 4,9). En definitiva, Crist «és la nostra pau» (*Ef* 2,14), va venir a «guiar els nostres passos per camins de pau» (*Lc* 1,79). Ell va transmetre a santa Faustina Kowalska que «la humanitat no trobarà la pau fins que no es dirigeixi amb confiança a la misericòrdia divina»⁹⁸. Aleshores no caiguem en la temptació de cercar la seguretat interior en els èxits, en els plaers buits, en les possessions, en el domini sobre els altres o en la imatge social: «Jo us dono la pau que el món no dona» (*Jn* 14,27).

Alegria i Sentit de l'humor

122. El que s'ha dit fins ara no implica un esperit apocat, moix, agre, melangiós, o un perfil baix sense energia. El sant és capaç de viure amb alegria i sentit de l'humor. Sense perdre el realisme, il·lumina els altres amb un esperit positiu i esperançat. Ser cristians és «el goig de l'Esperit Sant» (*Rm* 14,17), perquè «a l'amor de caritat segueix necessàriament el goig, ja que tot amant gaudeix en la unió amb l'estimat [...] D'aquí que la conseqüència de la caritat sigui el goig»⁹⁹. Hem rebut la bellesa de la seva Paraula i l'abracem «enmig de moltes tribulacions, plens del goig de l'Esperit Sant» (1Ts 1,6). Si deixem que el Senyor ens tregui de la nostra closca i ens canviï la vida, aleshores podrem fer realitat allò que demanava sant Pau: «Viviu sempre contents en el Senyor! Ho repeteixo: viviu contents!» (*Flp* 4,4).

123. Els profetes anunciaven el temps de Jesús, que nosaltres estem vivint, com una revelació de l'alegria: «aclama'l ple de goig» (*Is* 12, 6). «Puja en una muntanya ben alta, tu que portes bones noves a Sió; alça ben forta la veu, tu que portes bones noves a Jerusalem» (*Is* 40,9). «Muntanyes, esclateu en crits de goig, perquè el Senyor consola el seu poble i es compadeix dels afligits» (*Is* 49,13). «Alegra't, ciutat de Sió, crida de goig, Jerusalem! Mira

⁹⁸ *Diario*, p. 132.

⁹⁹ St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae* I-II, q.70, a.3.

el teu rei que ve cap a tu, just i victoriós» (*Za* 9,9). I no oblidem l'exhortació de Nehemies: «No us entristiu: la joia que ve del Senyor és la vostra força» (8,10).

124. Maria, en descobrir la novetat que portava Jesús, cantava: «el meu esperit celebra Déu que em salva» (*Lc* 1,47), i el mateix Jesús «s'omplí de la joia de l'Esperit Sant» (*Lc* 10,21). Quan ell passava, «La gent s'alegrava» (*Lc* 13,17). Després de la resurrecció, allà on arribaven els deixebles hi havia una gran alegria (cf. *Ac* 8,8). A nosaltres, Jesús ens dona seguretat: «Vosaltres estareu tristos, però la vostra tristesa es convertirà en alegria [...] us tornaré a veure. I la vostra alegria, ningú no us la prendrà» (*Jn* 16,20.22). «Us he dit tot això perquè la meva joia sigui també la vostra, i la vostra joia sigui completa» (*Jn* 15,11).

125. Hi ha moments durs, temps de creu, però res no pot destruir la joia sobrenatural «s'adapta i es transforma, i sempre roman almenys com un brot de llum que neix de la certesa personal de ser infinitament estimat, més enllà de tot»¹⁰⁰. És una seguretat interior, una serenor esperançada que ofereix una satisfacció espiritual incomprendible per als paràmetres mundans.

126. Ordinàriament la joia cristiana està acompanyada del sentit de l'humor, tant destacat, per exemple, en sant Tomàs More, en sant Vicenç de Paül o en sant Felip Neri. El mal no és signe santedat: «allunya del teu cor la tristesa,» (*Qo* 11,10). Rebem tant del Senyor, «perquè en fruïm» (*1 Tm* 6,17), que de vegades la tristesa té a veure amb la ingritud, amb estar tant tancat en un mateix que hom es torna incapaç de reconèixer els regals de Déu¹⁰¹.

127. El seu amor patern ens invita: «Fill meu, en la mesura que puguis, tracta't bé [...] No et privis del bon dia que passa» (*Si* 14,11.14). Ens vol positius, agraïts i no massa complicats: «Si tens sort, alegra-te'n [...] Déu ha fet íntegres els humans, però ells s'han buscat moltes complicacions» (*Qo* 7,14.29). En tot cas, s'ha de mantenir un esperit flexible, i fer com sant Pau: «he après a contentar-me en qualsevol situació» (*Flp* 4,11). És allò que vivia sant Francesc d'Assís, capaç de emocionar-se de gratitud amb un tros de pa dur, o de lloar feliç Déu només per l'oratge que acarona el seu rostre.

128. No estic parlant de l'alegria consumista i individualista tan present en algunes experiències culturals d'avui. Perquè els consumisme només embafa el cor; pot brindar plaers ocasionals i fugissers, però no dóna la joia. Em refereixo més aviat a aquesta alegria que es viu en comunió, que es comparteix i es reparteix, perquè «fa més feliç donar que rebre» (*Ac* 20,35) i «Déu estima el qui dóna amb alegria» (*2 Co* 9,7). L'amor fratern multiplica la nostra capacitat de goig, ja que ens fa capaços de gaudir amb el bé dels altres: «Alegreu-vos amb els qui estan alegres» (*Rm* 12,15). «Ens alegrem cada vegada que nosaltres som febles i vosaltres sou forts» (*2 Co* 13,9). En canvi, si «ens concentrem en les nostres pròpies necessitats, ens condemnem a viure amb poca alegria»¹⁰².

Audàcia i fervor

129. Alhora, la santedat és *parresía*: audàcia, empenta evangelitzadora que deixa una marca en aquest món. Per tal que sigui possible, el mateix Jesús ve a trobar-nos i ens repeteix amb serenor i fermesa: «No tingueu por!» (*Mc* 6,50). «Jo sóc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món» (*Mt* 28,20). Aquestes paraules ens permeten caminar i servir amb aquesta actitud coratjosa que suscitava l'Esperit Sant en els Apòstols i els duia a

100 Exhort. ap. [Evangeli gaudium](#) (24 novembre 2013), 6: AAS 105 (2013), 1221.

101 Recomano resar la oració atribuïda a sant Tomàs More: «Concedeix-me, Senyor, una bona digestió, i també alguna cosa per digerir. Concedeix-me la salut del cos, amb el bon humor necessari per mantenir-la. Dóna'm, Senyor, una ànima santa que sàpiga aprofitar allò que és bo i pur, perquè no s'espanti davant el pecat, sinó que trobi la manera de posar-ho tot en ordre una altre vegada. Concedeix-me una ànima que no conegui l'avorriment, les murmuracions, els gemecs i el planys i no permetis que pateixi massa per això tan dominant que es diu jo. Dóna'm, Senyor, el sentit de l'humor. Concedeix-me la gràcia de entendre les bromes, per tal que conegui en aquesta vida una mica de alegria i pugui comunicar-la als altres. Així sia».

102 Ex. ap. [Amoris laetitia](#) (19 març 2016), 110: AAS 108 (2016), 354.

anunciar Jesucrist. Audàcia, entusiasme, parlar amb llibertat, fervor apostòlic, tot això s'inclou en el vocable *parresía*, paraula amb la qual la Bíblia expressa també la llibertat d'una existència que està oberta, perquè es troba disponible per a Déu i per als altres (cf. *Ac* 4,29; 9,28; 28,31; *2Co* 3,12; *Ef* 3,12; *He* 3,6; 10,19).

130. El beat Pau VI esmentava, entre els obstacles de l'evangelització, precisament la carència de *parresía*: «La manca de fervor, tant més greu quant que ve de dins»¹⁰³. Quantes vegades notem una estrebada a restar en la comoditat de la riba! Però el Senyor ens crida a navegar mar endins i llançar les xarxes en aigües més fondes (cf. *Lc* 5,4). Ens invita a gastar la nostra vida en el seu servei. Arrapats a ell ens animem a posar tots els nostres carismes al servei dels altres. Tant de bo ens sentim apressats pel seu amor (cf. *2 Co* 5,14) i puguem dir amb sant Pau: «ai de mi si no anunciés l'evangeli!» (*1Co* 9,16).

131. Mirem Jesús: la seva compassió entranyable no l'entotsolava, no era una compassió paralitzant, tímida o avergonyida com ens passa a nosaltres moltes vegades, sinó ben al contrari. Era una compassió que l'empenyia a sortir d'ell amb força per anunciar, per enviar en missió, per enviar a guarir i a alliberar. Reconeguem la nostra fragilitat però deixem que Jesús la prengui a les seves mans i ens llanci a la missió. Som fràgils, però portadors d'un tresor que ens fa grans i que pot fer més bons i feliços els qui el rebin. L'audàcia i el coratge apostòlic són constitutius de la missió.

132. La *parresía* segell de l'Esperit, testimoni de l'autenticitat de l'anunci. És feliç seguretat que en duu a gloriar-nos de l'Evangeli que anunciem, és confiança indestructible en la fidelitat del Testimoni fidel, que ens dóna la seguretat que res «no ens podrà separar de l'amor de Déu» (*Rm* 8,39).

133. Ens cal l'empenta de l'Esperit per a no ser paralitzats per la por i el càlcul, per a no acostumar-nos a caminar dins de límits segurs. Recordem que allò que està tancat acaba fent olor d'humitat i emmalaltir-nos. Quan els Apòstols varen sentir la temptació de deixar-se paralitzar pels temors i perills, es posaren a pregar plegats demanant la *parresía*: «Ara, Senyor, mira com ens amenacen i concedeix als teus servents la valentia d'anunciar la teva paraula» (*Ac* 4,29). I la resposta fou que «quan van acabar la pregària, va tremolar el lloc on eren reunits; tots foren omplerts de l'Esperit Sant i proclamaven amb valentia la paraula de Déu» (*Ac* 4,31).

134. Com el profeta Jonàs, sempre portem latent la temptació de fugir a un lloc segur que pot tenir molts noms: individualisme, espiritualisme, clausura en petits mons, dependència, instal·lació, repetició d'esquemes ja preconcebuts, dogmatisme, nostàlgia, pessimisme, refugi en les normes. Potser ens resistim a sortir d'un territori que ens era conegut i manejable. Tanmateix, les dificultats poden ser com la tempesta, la balena, el cuc que assecà el ricí de Jonàs, o el vent i el sol que li cremaren el cap; i de la mateixa manera que per a ell, poden tenir la funció de retornar-nos a aquest Déu que és tendresa i que vol portar-nos a un itinerari constant i renovador.

135. Déu sempre és novetat, que ens empeny a sortir una vegada i una altra i a moure'ns per anar més enllà del que ens és conegut, cap a les perifèries i les fronteres. Ens porta allí on es troba la humanitat més ferida i on els éssers humans, per sota de l'aparença de la superficialitat i el conformisme, segueixen cercant la resposta a la pregunta pel sentit de la vida. Déu no té por! No té por! Ell va sempre més enllà dels nostres esquemes i no té por a les perifèries. Ell mateix es va fer perifèria (cf. *Flp* 2,6-8; *Jn* 1,14). Per això, si gosem arribar a les perifèries, el trobarem allà, i ell ja hi estarà. Jesús ens primereja en el cor

103 Ex. ap. *Evangelii nuntiandi* (8 desembre 1975), 80: AAS 68 (1976), 73. És interessant advertir que en aquest text el beat Pau VI uneix íntimament l'alegria a la *parresía*. Així com es plany de «la manca d'alegria i d'esperança», exalta la «dolça i consoladora alegria d'evangelitzar» que està unida a «una empenta interior que no res ni ningú és capaç d'extingir», per tal que el món no rebí l'Evangeli «per evangelitzadors tristos i desencoratjats». Durant l'Any Sant de 1975, el mateix Pau VI dedicà a la alegria l'Exhortació Apostòlica *Gaudete Domino* (9 maig 1975): AAS 67 (1975), 289-322.

d'aquell germà, en la seva carn ferida, en la seva vida oprimida, en la seva ànima enfosquida. Ell ja hi és.

136. És veritat que s'ha d'obrir a Jesucrist la porta del cor, perquè truca i crida (cf. *Ap* 3,20). Però de vegades em pregunto si, per l'aire irrespirable de la nostra autorreferencialitat, Jesús no es troba ja dins de nosaltres picant perquè el deixem sortir. En l'Evangeli veiem com Jesús «anava per cada vila i per cada poble predicant i anunciant la bona nova del Regne de Déu» (*Lc* 8,1). També després de la resurrecció, quan els deixebles sortiren a predicar per tot arreu, «El Senyor hi cooperava, i confirmava la predicació de la paraula amb els senyals prodigiosos que l'acompanyaven» (*Mc* 16,20). Aquesta és la dinàmica que brolla de la trobada veritable.

137. El costum ens sedueix i ens diu que no té cap sentit voler canviar, que no podem fer res enfront d'aquesta situació, que sempre ha estat així i que, tanmateix, sobrevivim. A causa d'aquest acostumar-nos ja no afrontem el mal i permetem que les coses «siguin el que són», o el que alguns han decidit que siguin. Però deixem que el Senyor vingui a despertar-nos, a sacsejar el nostre ensopiment, a alliberar-nos de la inèrcia. Desafiem el costum, obrim bé els ulls i l'oïda, i sobretot el cor, per a deixar-nos sorprendre per allò que passa al nostre voltant i pel crit de la Paraula viva i eficaç del Ressuscitat.

138. Ens mobilitza l'exemple de tants sacerdots, religioses, religiosos i laics que es dediquen a anunciar i a servir amb gran fidelitat, moltes vegades arriscant les seves vides i certament a costa de la seva comoditat. El seu testimoniatge ens recorda que l'Església no necessita tants buròcrates i funcionaris, sinó missioners apassionats, devorats per l'entusiasme de comunicar la vida veritable. Els sants sorprenen, desinstal·len, perquè les seves vides ens inviten a sortir de la mediocritat tranquil·la i anestesiant.

139. Demanem al Senyor la gràcia de no dubtar quan l'Esperit ens reclami que donem un pas endavant, demanem el coratge apostòlic de comunicar l'Evangeli als altres i de renunciar a fer de la nostra vida cristiana un museu de records. En qualsevol cas, deixem que l'Esperit Sant ens faci contemplar la història en clau de Jesús ressuscitat. D'aquesta manera l'Església, en lloc d'estancar-se, podrà seguir endavant acollint les sorpreses del Senyor.

En comunitat

140. És molt difícil lluitar contra la pròpia concupiscència i contra els paranys i temptacions del dimoni i del món egoista si estem aïllats. És tal el bombardeig seductor que, si ens trobem massa sols, fàcilment perdem el sentit de la realitat, la claredat interior, i sucumbim.

141. La santificació és un camí comunitari, de dos en dos. Així ho reflecteixen algunes comunitats santes. En diferents ocasions l'Església ha canonitzat comunitats senceres que visqueren heroicament l'Evangeli o que oferiren a Déu la vida de tots els seus membres. Pensem, per exemple, en els set fundadors de l'Orde dels Servents de Maria, en les set beates religioses del primer monestir de la Visitació de Madrid, en sant Pau Miki i companys màrtirs al Japó, en sant Andreu Kim Taegon i companys màrtirs a Corea, en sant Roc González, sant Alfons Rodríguez i companys màrtirs a Sud-amèrica. També recordem el recent testimoni dels monjos trapencs de Tibhirine (Algèria), que es prepararen junts per al martiri. De la mateixa manera, hi ha molts matrimonis sants, on cada un fou un instrument de Crist per a la santificació del cònjuge. Viure o treballar amb altres és sens dubte un camí de desenvolupament espiritual. Sant Joan de la Creu deia a un deixeble: estàs vivint amb altres «perquè et cisellin i exercitin»¹⁰⁴.

142. La comunitat està cridada a crear aquest «espai teològic en el qual es pot experimentar la presència mística del Senyor ressuscitat»¹⁰⁵. Compartir la Paraula i celebrar junts l'Eucaristia ens fa més germans i ens va convertint en comunitat santa i missionera. Això suscita també veritables experiències místiques viscudes en comunitat, com fou el cas de sant Benet i santa Escolàstica, o aquella trobada espiritual sublim que visqueren plegats sant Agustí i la seva mare santa Mònica: «Quan s'apropava el dia de la seva mort – dia conegut per tu, i que nosaltres ignoràvem –, succeí, pels teus amagats dissenys, com jo ho crec fermament, que ens trobàvem sols ella i jo, recolzats a una finestra que donava al jardí interior de la casa on ens allotjàvem [...]. I obríem la boca del cor, delerosos dels corrents de la teva font, la font de vida que hi ha en tu [...]. I mentre estàvem parlant i delint-nos per ella [la saviesa], vam arribar a tocar-la una mica amb tot l'enardiment del nostre cor [...] de manera que fos la vida eterna com aquell moment d'intuïció pel qual frisem»¹⁰⁶.

143. Però aquestes experiències no sovintegen, ni són el més important. La vida comunitària, sigui en la família, en la parròquia, en la comunitat religiosa o en qualsevol altra, està feta de molts petits detalls quotidians. Això passava en la comunitat santa que formaren Jesús, Maria i Josep, on es reflectí de manera paradigmàtica la bellesa de la comunió trinitària. També és el que succeïa en la vida comunitària que Jesús duia amb els deixebles i amb el poble senzill.

144. Recordem com Jesús convidava els deixebles a parar atenció als detalls.

El petit detall d'estar-se acabant el vi en una festa.

El petit detall que mancava una ovella.

El petit detall de notar que la vídua oferia dues petites monedes.

El petit detall de dur oli per a les llànties en provisió per si el nuvi es retardava.

El petit detall de demanar als seus deixebles que miressin quant pans tenien.

El petit detall de tenir preparat un foc i un peix a la brasa mentre esperava els deixebles de matinada.

145. La comunitat que preserva els petits detalls de l'amor¹⁰⁷, allà on els membres tenen cura els uns dels altres i formen un espai obert i evangelitzador, és lloc de la presència del Ressuscitat que la va santificant segons el projecte del Pare. De vegades, per un do de l'amor del Senyor, enmig d'aquests petits detalls se'ns regalen consoladores experiències de Déu: «Un vespre d'hivern executava com de costum el meu insignificant ofici [...]. Tot d'una vaig sentir a la llunyania el so harmoniós d'un instrument de música, llavors em vaig representar un saló tot il·luminat, tot lluent de daurats, joves elegants vestides fent-se mútuament compliments i polideses mundanes; després la meua mirada es va fixar en la pobra malalta que jo aguantava; en lloc d'una melodia, de tant en tant escoltava els seus gemecs planyívols [...]. No puc expressar el que passà dintre la meua ànima, el que sé és que el Senyor la il·luminà amb els raigs de la veritat que sobrepujaren de tal manera l'esclat tenebrós de les festes de la terra, que no podia creure en la meua felicitat»¹⁰⁸.

146. En contra de la tendència a l'individualisme consumista que ens aïlla en la recerca del benestar al marge dels altres, el nostre camí de santificació no pot deixar d'identificar-nos amb aquells desigs de Jesús: «Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu» (*Jn* 17,21).

En pregària continua

105 Sant Joan Pau II, Ex. ap. Postsin. *Vita consecrata* (25 març 1996), 42: AAS 88 (1996), 416.

106 *Confessions*, IX, 10, 23-25: PL 32, 773-775.

107 Especialment recordo les tres paraules clau «si us plau, gràcies, perdó», perquè «les paraules adients, dites en el moment just, protegeixen i alimenten l'amor dia rere dia»: Ex. ap. *Amoris laetitia* (19 març 2016), 133: AAS 108 (2016), 363.

108 Sta. Teresa de Lisieux, *Manuscrit C*, 29v-30r; *Quaderns autobiogràfics*, trad. Josep M. Ballarín, p. 250.

147. Finalment, tot i que sembli obvi, recordem que la santedat està feta d'una obertura radical a la transcendència, que s'expressa en la pregària i en l'adoració. El sant és una persona amb esperit de pregària, que li cal comunicar-se amb Déu. És algú que no suporta ofegar-se en la immanència tancada d'aquest món, i enmig dels seus esforços i entregues es deleix per Déu, surt de si en la lloança i amplia els seus límits en la contemplació del Senyor. No hi crec en una santedat sense pregària, tot i que no es tracti necessàriament de moments llargs o de sentiments intensos.

148. Sant Joan de la Creu recomanava «procurar anar sempre en la presència de Déu, sigui real, imaginària o unitiva, d'acord amb allò que permeti les obres que estigui fent»¹⁰⁹. En el fons, és el desig de Déu que no pot deixar de manifestar-se d'alguna manera enmig de la nostra vida quotidiana: «Procuri ser continu en la pregària, i enmig dels exercicis corporals no la deixi. Sigui que mengi, begui, parli amb altres, o faci qualsevol cosa, sempre vagi desitjant Déu i unint el seu cor a ell»¹¹⁰.

149. Nogensmenys, per tal que això sigui possible, també calen alguns moments només per a Déu, en la soledat amb ell. Per a santa Teresa d'Àvila la pregària és: «tractar d'amistat estant moltes vegades sols amb qui sabem que ens estima»¹¹¹. Voldria insistir que això no és només per uns quants privilegiats, sinó per a tots, perquè «tots tenim necessitat d'aquest silenci penetrat de presència adorada»¹¹². La pregària del cor és una reacció del cor que s'obre a Déu cara a cara, on es fan callar tots els rumors per tal d'escoltar la veu suau del Senyor que ressona en el silenci.

150. En aquest silenci es possible discernir, a la llum de l'Esperit, els camins de santedat que el Senyor ens proposa. Sinó, totes les nostres decisions podran ser només «decoracions» que, en comptes d'exaltar l'Evangeli en les nostres vides, el taparan o l'ofegaran. Per a qualsevol deixeble és indispensable estar amb el Mestre, aprendre'n d'ell, sempre aprendre'n. Si no escoltem, totes les nostres paraules seran només sorolls que no serveixen per a res.

151. Recordem que «és la contemplació del rostre de Jesús mort i ressuscitat la que repara la nostra humanitat, també la que està fragmentada per les fatigues de la vida, o marcada pel pecat. No s'ha de domesticar el poder del rostre de Crist»¹¹³. Aleshores, goso preguntar-te: Hi ha moments en els que et poses en la seva presència en silenci, romans amb ell sense preses, i et deixes mirar per ell? Deixes que el seu foc abranti el teu cor? Si no li permetes que ell alimenti l'escalfor del seu amor i de la seva tendresa, no tindràs foc, i així, com podràs encendre el cor dels altres amb el testimoni i les paraules? I si davant el rostre de Crist encara no aconseguixes deixar-te guarir i transformar, aleshores penetra en les entranyes del Senyor, entra en les seves nafres, perquè allí té la seva seu la misericòrdia divina¹¹⁴.

152. Però prego que no entenguem el silenci de pregària com una evasió que nega el món que ens envolta. El «pelegrí rus», que caminava en una pregària continua, explica que aquesta oració no el separava de la realitat externa: «si s'esqueia que trobava algú, tothom sense excepció em semblava tan amable com si fos de la família. [...] I la felicitat no només il·luminava l'interior de la meva ànima, sinó que el món exterior em semblava d'un aspecte meravellós»¹¹⁵.

109 *Graus de perfecció*, 2.

110 Id., *Avisos a un religiós per a assolir la perfecció*, 9b.

111 Llibre de la Vida, 8, 5.

112 Joan Pau II, Carta ap. *Oriental lumen* (2 maig 1995), 16: AAS 87 (1995), 762.

113 Discurs en el V Congrés de l'Església italiana, Florència (10 novembre 2015): AAS 107 (2015), 1284.

114 Cf. Sant Bernat, *Sermons sobre el Càntic dels Càntics* 61, 3-5: PL 183, 1071-1073.

115 *Relats sincers d'un pelegrí rus al seu pare espiritual*, Ed.: Proa; col.: Clàssics del cristianisme, Barcelona 1988, Traducció d'Àngels Margarit i Victòria Izquierdo. p. 51.71

153. Tampoc la història desapareix. La pregària, precisament perquè s'alimenta del do de Déu vessat sobre la nostra vida, hauria de ser sempre memoriosa. La memòria de les accions de Déu està en la base de l'experiència de l'aliança entre Déu i el seu poble. Si Déu ha volgut entrar en la història, la pregària està entreteixida de records. No només del record de la Paraula revelada, sinó també de la pròpia vida, de la vida dels altres, d'allò que el Senyor ha fet en la seva Església. És la memòria agraïda de la que també parla sant Ignasi de Loiola en la seva «Contemplació per assolir l'amor»¹¹⁶, quan ens demana que portem a la memòria tots els beneficis que hem rebut del Senyor. Mira la teva història quan preguis i en ella hi trobaràs tanta misericòrdia. Alhora això alimentarà la teva consciència del fet que el Senyor et té en la seva memòria i mai t'oblida. Per tant, té sentit demanar-li que il·lumini fins i tot els petits detalls de la teva existència, que en ell no se li escapen.

154. El prec és expressió del cor que confia en Déu, que sap que sol no pot. En la vida del poble fidel de Déu hi trobem molta súplica plena de tendresa creient i de pregona confiança. No traiem valor a la pregària de petició, que tantes vegades ens asserena el cor i ens ajuda a seguir lluitant amb esperança. La súplica d'intercessió té un valor particular, perquè és un acte de confiança en Déu i alhora una expressió d'amor al proïme. Alguns per prejudicis espiritualistes, pensen que la pregària hauria de ser pura contemplació de Déu, sense distraccions, com si els noms i els rostres dels germans fossin una pertorbació que s'hagués d'evitar. Ben al contrari, realitat és que la pregària serà més agradable a Déu i més santificadora si en ella, per la intercessió, intentem viure el doble manament que ens deixà Jesús. La intercessió expressa el compromís fratern amb els altres quan som capaços d'incorporar-hi la vida dels altres, els seves angoixes més inquietants i els seus millors somnis. De qui es lliura generosament a intercedir pot dir-se amb paraules bíbliques: «Aquest és l'amic dels seus germans, que sempre prega a favor del poble» (2 M 15,14).

155. Si de veritat reconeixem que Déu existeix no podem deixar d'adorar-lo, de vegades en un silenci ple d'admiració, o de cantar-li en lloança festiva. Així expressem allò que vivia el beat Carles de Foucauld quan va dir: «Tant aviat com vaig creure que Déu existia, compregué que només podia viure per a ell»¹¹⁷. També en la vida del poble pelegrí hi ha molts gestos simples de pura adoració, com per exemple quan «la mirada del pelegrí es posa sobre una imatge que simbolitza la tendresa i la proximitat de Déu. L'amor s'atura, contempla el misteri, el gaudeix en silenci»¹¹⁸.

156. La lectura meditada de la Paraula de Déu, més dolça que la mel (cf. Sl 119,103) i «espasa de dos talls» (He 4,12), ens permet aturar-nos a escoltar el Mestre per tal que sigui llum per a les nostres passes, claror en el nostre camí (cf. Sl 119,105). Com bé ens recordaren els Bisbes de l'Índia: «La devoció a la Paraula de Déu no és una devoció més, bonica però opcional. Pertany al cor i a la identitat mateixa de la vida cristiana. La Paraula té en si el poder de transformar les vides»¹¹⁹.

157. La trobada amb Jesús a les Escriptures ens duu a l'Eucaristia, on aquesta mateixa Paraula assoleix la màxima eficàcia, perquè és presència real del que és Paraula viva. Allí, l'únic Absolut rep la major adoració que pot donar-li aquesta terra, perquè és el mateix Crist qui s'ofereix. I quan el rebem en la comunió, renovem la nostra aliança amb ell i li permetem que realitzi més i més la seva obra transformadora.

116 Cf. *Exercicis espirituals*, 230-237.

117 *Carta a Henry de Castries* (14 agost 1901).

118 V Conferència General de l'Episcopat Llatinoamericà i del Carib, *Document d'Aparecida* (29 juny 2007), 259.

119 Conferència de Bisbes Catòlics de l'Índia, *Declaració final de la XXI Assemblea plenària* (18 febrer 2009), 3.2.

CAPÍTOL CINQUÈ

COMBAT, VIGILÀNCIA I DISCERNIMENT

158. La vida cristiana és un combat permanent. Cal força i coratge per a resistir les temptacions del diable i anunciar l'Evangelí. Aquesta lluita és molt bonica, perquè ens permet celebrar cada vegada que el Senyor guanya en la nostra vida.

El combat i la vigilància

159. No és només un combat contra el món i la mentalitat mundana, que ens enganya, ens ensopeix i ens torna mediocres sense compromís i sense goig. Tampoc es redueix a una lluita contra la pròpia fragilitat i les pròpies inclinacions (cadascú té la seva: la mandra, la luxúria, l'enveja, la gelosia, i d'altres). És també una lluita constant contra el diable, que és el príncep del mal. Jesús mateix celebra les nostres victòries. S'alegrava quan els seus deixebles avançaven en l'anunci de l'Evangelí, superant l'oposició del Maligne, i celebrava: «Jo veia Satanàs que queia del cel com un llamp.» (Lc 10,18).

Quelcom més que un mite

160. No acceptarem l'existència del diable si ens entestem a mirar la vida només amb criteris empírics i sense sentit sobrenatural. Precisament, la convicció que aquest poder del maligne està entre nosaltres, és el que permet entendre perquè de vegades el mal té tanta força destructiva. És veritat que els autors bíblics tenien un bagatge conceptual limitat per a expressar algunes realitats i que en temps de Jesús es podia confondre, per exemple, una epilèpsia amb la possessió del dimoni. Tanmateix, això no ens ha de dur a simplificar tant la realitat dient que tots els casos narrats als evangelis eren malalties psíquiques i que en definitiva el dimoni no existeix o no actua. La seva presència està en la primera pàgina de les Escriptures, que acaben amb la victòria de Déu sobre el dimoni¹²⁰. De fet, quan Jesús ens deixà el Parenostre va voler que acabem demanant al Pare que ens alliberi del Mal. L'expressió utilitzada allà no es refereix al mal en abstracte i la seva traducció més precisa és «el Dolent». Indica un ésser personal que ens assetja. Jesús ens ensenyà a demanar quotidianament aquest alliberament per tal que el seu poder no ens domini.

161. Aleshores, no pensem que és un mite, una representació, un símbol, una figura o una idea¹²¹. Aquest engany ens duria a baixar els braços, a negligir la vigilància i quedaríem exposats. Ell no necessita posseir-nos. Ens enverina amb l'odi, amb la tristesa, amb l'enveja, amb els vicis. I així, mentre nosaltres baixem la guàrdia, ell aprofita per a destruir la nostra vida, les nostres famílies i comunitats, perquè «rugint com un lleó, ronda cercant qui engolir» (1 P 5,8).

Desperta i confia

162. La Paraula de Déu ens invita clarament a «fer front als atacs astuts del diable» (Ef 6,11) i a aturar «tots els dards encesos del Maligne» (Ef 6,16). No són paraules

120 Cf. *Homilia a la Missa de la Casa Santa Marta* (11 octubre 2013).

121 Cf. B. Pau VI, *Catequesi* (15 novembre 1972): *Ecclesia* (1972/II), 1605: «Una de les necessitats més grans és la defensa d'aquell mal que anomenem Dimoni. [...] El mal no és només una deficiència, sinó una eficiència, un ésser viu, espiritual, pervers i perversor. Terrible realitat. Misteriosa i paorosa. Qui negui la seva existència, surt del quadre de l'ensenyament bíblic i eclesiàstic: o bé qui en fa d'ella un principi que existeix per sí mateix i que no té com qualsevol altra criatura, el seu origen en Déu; o bé l'explica com una realitat falsa, una personificació conceptual i fantàstica de les causes desconegudes de les nostres malastrugances».

romàntiques, perquè el nostre camí vers la santedat és també una lluita constant. Qui no vulgui reconèixer-ho estarà abocat al fracàs o a la mediocritat. Per al combat tenim les armes poderoses que el Senyor ens dóna: la fe que s'expressa en la pregària, la meditació de la Paraula de Déu, la celebració de la Missa, l'adoració eucarística, la reconciliació sacramental, les obres de caritat, la vida comunitària, l'afany missioner. Si descurem la vigilància ens seduiran fàcilment les falses promeses del mal, perquè, com deia el sant mossèn Brochero, «tant és que Llucifer us prometi alliberació i que fins i tot us llanci al si de tots els seus béns, si són béns enganyosos, si són béns enverinats»¹²².

163. En aquest camí, el desenvolupament del que és bo, la maduració espiritual i el creixement de l'amor són el millor contrapès del mal. Ningú no resisteix si opta per restar en un punt mort, si es conforma amb poc, si deixa de somiar amb oferir-li al Senyor una entrega més bonica. Menys encara si cau en un esperit de derrota, perquè «El qui comença sense confiar ha perdut per endavant la meitat de la batalla i enterra els seus talents. [...] El triomf cristià és sempre una creu, però una creu que en aquest temps és bandera de victòria, que es porta amb una tendresa combativa davant els embats del mal»¹²³.

La corrupció espiritual

164. El camí de la santedat és una font de pau i de joia que ens regala l'Esperit, però alhora demana que estiguem «amb els llums encesos» (*Lc 12,35*) i amatents: «Allunyeu-vos de tota mena de mal» (*1 Ts 5,22*). «Vetlleu» (*Mt 24,42*; cf. *Mc 13,35*). «No hem de dormir» (*1 Ts 5,6*). Perquè els qui senten que no cometem faltes greus contra la Llei de Déu, poden abandonar-se en una mena d'ensopiment o endormiscar-se. Com que no troben res greu per retreure's, no s'adonen d'aquesta tebiesa que de mica en mica s'apodera de la seva vida espiritual i acaben consumint-se i corrompent-se.

165. La corrupció espiritual és pitjor que la caiguda d'un pecador, perquè es tracta d'una ceguesa còmoda i autosuficient on tot acaba semblant lícit: l'engany, la calúnnia, l'egoisme i tantes formes subtils d'autorreferencialitat, ja que «el mateix Satanàs es disfressa d'àngel de llum» (*2 Co 11,14*). Així va acabar els seus dies Salomó, mentre que el gran pecador David va saber remuntar la seva misèria. En un relat, Jesús ens advertí sobre aquesta temptació enganyosa que ens fa lliscar cap a la corrupció: esmenta una persona alliberada del dimoni que, tot pensant que la seva vida ja estava neta, acaba posseïda per altres set esperits malignes (cf. *Lc 11,24-26*). Un altre text bíblic utilitza una imatge forta: «El gos retorna al seu vòmit» (*2 P 2,22*; cf. *Pr 26,11*).

El discerniment

166. Com saber si una cosa ve de l'Esperit Sant o bé si el seu origen està en l'esperit del món o en l'esperit del diable? L'única manera és el discerniment, que no només suposa una bona capacitat de raonar o sentit comú, sinó que és també un do que s'ha de demanar. Si el demanem confiadament a l'Esperit Sant, i alhora maldem per desenvolupar-lo amb la pregària, la reflexió, la lectura i el bon consell, segurament podrem creure en aquesta capacitat espiritual.

Una necessitat imperiosa

167. Avui en dia, l'hàbit del discerniment és particularment necessari. Perquè la vida actual ofereix enormes possibilitats d'acció i de distracció, i el món les presenta com si fossin totes bones i vàlides. Tots, però especialment el joves, estan exposats a un *zapping*

¹²² S. José Gabriel del Rosario Brochero, *Plàtica de las banderas*, a la Conferència Episcopal Argentina, *El Cura Brochero. Cartas y sermones*, Buenos Aires 1999, 71.

¹²³ Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), 85: AAS 105 (2013), 1056

constant. És possible navegar en dues o tres pantalles alhora i interactuar en diferents escenaris virtuals. Sense la saviesa del discerniment ens podem convertir fàcilment en titelles a mercè de les tendències del moment.

168. Això resulta molt important quan apareix una novetat en la pròpia vida, i aleshores s'ha de discernir si és el vi nou que ve de Déu o és una novetat fictícia de l'esperit del món o de l'esperit del diable. En altres ocasions succeeix el contrari, perquè les forces del mal ens indueixen a no canviar, a deixar les coses tal com estan, a optar per l'immobilisme o la rigidesa. Aleshores no deixem que actui el buf de l'Esperit. Som lliures, amb la llibertat de Jesucrist, però ell ens crida a examinar allò que hi ha en nosaltres – desitjos, angoixes, temors, recerques – i allò que passa fora de nosaltres – els «signes dels temps» – per a reconèixer els camins de llibertat plena: «Examineu-ho tot i quedeu-vos amb el que és bo» (1 Ts 5,21).

Sempre a la llum del Senyor

169. El discerniment no només cal en moments extraordinaris, o quan s'ha de resoldre problemes greus, o quan s'ha de prendre una decisió crítica. És un instrument de lluita per seguir millor el Senyor. Sempre fa falta per a estar disposats a reconèixer els temps de Déu i de la seva gràcia, per a no malbaratar les inspiracions del Senyor, per a no deixar passar la seva invitació a créixer. Moltes vegades això és juga en les coses petites, en allò que sembla irrellevant, perquè la magnanimitat es mostra en les coses simples i quotidianes¹²⁴. Es tracta de no tenir límits per les coses grans, el bo i el millor, però alhora concentrats en els detalls, en l'entrega d'avui. Per tant, demano a tots els cristians que no deixin de fer cada dia, en diàleg amb el Senyor que ens estima, un sincer «examen de consciència». Alhora, el discerniment ens duu a reconèixer els mitjans concrets que el Senyor disposa en els seu misteriós pla d'amor, per tal que no ens quedem només en les bones intencions.

Un do sobrenatural

170. És veritat que el discerniment espiritual no exclou les aportacions de les savieses humanes, existencials, psicològiques, sociològiques o morals. Però les transcendeix. Ni tan sols en té prou amb les sàvies normes de l'Església. Recordem sempre que el discerniment és una gràcia. Tot i que inclou la raó i la prudència, les supera, perquè es tracta de entreveure el misteri del projecte únic i irrepetible que Déu té per a cada u i que es realitza enmig dels més variats contextos i límits. No només està en joc un benestar temporal, ni la satisfacció de fer quelcom útil, ni tan sols el desig de tenir la consciència tranquil·la. Està en joc el sentit de la meua vida davant el Pare que em coneix i m'estima, la veritable raó de la meua existència que ningú no coneix com ell. El discerniment, en definitiva, ens du a la font mateixa de la vida que no mor, és a dir, conèixer el Pare, l'únic Déu veritable, i al que ha enviat: Jesucrist (cf. Jn 17,3). No requereix capacitats especials ni està reservat als més intel·ligents o instruïts, i el Pare es manifesta amb gust als humils (cf. Mt 11,25).

171. Si bé el Senyor ens parla de maneres molt variades enmig del nostre treball, a través dels altres, i en tot moment, no és possible prescindir del silenci de la pregària encalmada per a percebre millor aquest llenguatge, per a interpretar el significat real de les inspiracions que ens pensem que hem rebut, per apaivagar les nostres ansietats i recompondre el conjunt de la pròpia existència a la llum de Déu. Així podem fer néixer aquesta nova síntesi que brolla de la vida il·luminada per l'Esperit.

124 A la tomba de sant Ignasi de Loiola es troba aquest epitafi savi: «*Non coerceri a maximo, contineri tamen a minimo divinum est*» (És diví no espantar-se per les coses grans i alhora estar amatent a les més petites).

Parla, Senyor

172. Tanmateix, podria passar que en la mateixa pregària evitem deixar-nos confrontar per la llibertat de l'Esperit, que actua com vol. S'ha de recordar que el discerniment orant exigeix partir d'una disposició a escoltar: el Senyor, els altres, la realitat mateixa que sempre ens desafia de maneres noves. Només qui està disposat a escoltar té llibertat per a renunciar al seu propi punt de vista parcial o insuficient, als seus costums, als seus esquemes. Així està realment disponible per a acollir una crida que trenca les seves seguretats però que el du a una vida millor, perquè no n'hi ha prou que tot vagi bé, que tot estigui tranquil. Déu pot estar oferint més, i en el nostre còmode aïllament no ho reconeixem.

173. Tal actitud d'escolta implica, per cert, obediència a l'Evangelí com a darrer criteri, però també al Magisteri que el custodia, intentant trobar en el tresor de l'Església allò que sigui més fecund per l'avui de la salvació. No es tracta d'aplicar receptes o de repetir el passat, ja que les mateixes solucions no són vàlides en qualsevol circumstància i allò que era útil en un context pot no ser-ho en un altre. El discerniment d'esperits ens allibera de la rigidesa, que no pot escaure-hi en el perenne avui del Ressuscitat. Únicament l'Esperit sap penetrar els plecs més foscos de la realitat i prendre compte de tots els seus matisos, per tal que emergeixi amb una altra llum la novetat de l'Evangelí.

La lògica del do i de la creu

174. Una condició essencial per al progrés del discerniment és educar-se en la paciència de Déu i en els seus temps, que mai són els nostres. Ell no fa caure foc sobre els infidels (cf. *Lc* 9,54), ni permet als zelosos «arrancar el jull» que creix amb el blat (cf. *Mt* 13,29). També cal generositat, perquè «fa més feliç donar que rebre» (*Ac* 20,35). No es discerneix per a descobrir què més podem treure-li a la vida, sinó per a reconèixer com podem enllestir millor aquesta missió que se'ns ha confiat en el Baptisme, i això implica està disposat a renúncies fins a donar-ho tot. Perquè la felicitat és paradoxal i ens regala les millors experiències quan acceptem aquesta lògica misteriosa que no és d'aquest món, com deia sant Bonaventura referint-se a la creu: «Aquesta és la nostra lògica»¹²⁵. Si hom assumeix aquesta dinàmica, aleshores no es deixa anestesiar la consciència i s'obre generosament al discerniment.

175. Quan escrutem davant Déu els camins de la vida, no hi ha espais que restin exclosos. En cada aspecte de l'existència podem seguir creixent i lliurar-li quelcom més a Déu, fins en els que experimentem les més fortes dificultats. Però cal demanar-li a l'Esperit Sant que ens alliberi i expulsi aquesta por que ens fa prohibir-li l'entrada en alguns aspectes de la pròpia vida. Ell que ho demana tot, també ho dona tot, i no vol entrar en nosaltres per a mutilar o afeblir sinó per emplenar. Això ens fa veure que el discerniment no és un autoanàlisi entotsolat, una introspecció egoista, sinó una veritable sortida de nosaltres mateixos vers el misteri de Déu, que ens ajuda a viure la missió a la qual ens ha cridat per al bé dels germans.

176. Vull que Maria coroni aquestes reflexions, perquè ella visqué com ningú les benaurances de Jesús. Ella és la que s'estremia de goig en la presència de Déu, la que conservava tot en el cor i es deixà travessar per l'espasa. És la santa entre els sants, la més beneïda, la que ens ensenya el camí de santedat i ens acompanya. Ella no accepta que

¹²⁵ *Col·lacions sobre l'Hexaemeron*, 1, 30.

restem a terra i de vegades ens duu als braços sense jutjar-nos. Conversar amb ella ens consola, ens allibera i ens santifica. A la Mare no li calien moltes paraules, ni què ens esforcem massa per explicar-li que ens passa. N'hi ha prou amb mussitar una vegada i una altra: «Déu vós salve, Maria...».

177. Espero que aquestes pàgines siguin útils perquè tota l'Església es dediqui a promoure el desig de santedat. Demanem que l'Esperit Sant infongui en nosaltres un intens anhel de ser sants per a major glòria de Déu i encoratgem-nos els uns als altres en aquest propòsit. Així compartirem una felicitat que el món no ens podrà prendre.

Donat a Roma, prop de Sant Pere, el 19 de març, Solemnitat de Sant Josep, de l'any 2018, sisè del meu Pontificat

Francesc